

**Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Сумської облдержадміністрації
Навчально-методичний центр
професійно-технічної освіти у Сумській області
Державний навчальний заклад
«Охтирський центр професійно-технічної освіти»**

**До участі у обласному огляді конкурсі на краще
комплексно-методичне забезпечення предметів
«Історія України. Всесвітня історія.
Правознавство.»**

**Викладач
Білозуб Світлана Іванівна**

Охтирка, 2018

Зміст

Вступ

1. Комплексне забезпечення предметів «Історія України». «Всесвітня історія». «Правознавство»
2. Методичне забезпечення предметів «Історія України» та «Всесвітня історія»
3. Методичне забезпечення предмету «Правознавство»
4. Методи навчання при викладанні предметів «Історія України». «Всесвітня історія». «Правознавство»

Висновки

Додатки

Додаток 1. Урок з історії України «Результати виборів до Верховної Ради УРСР і місцевих рад 1990 р. Декларація про державний суверенітет України»

Додаток 2. Урок з Всесвітньої історії «Основні тенденції внутріполітичної та зовнішньополітичної стратегії японської держави в перші десятиріччя ХХ ст..»

Додаток 3. Виховний захід «За їхній подвиг й незагойні рани вклоняємося низько ветеранам»

Додаток 4. Виховний захід з правознавства «ЗАКОН I МИ»

Вступ

Сьогодні перед системою освіти, зокрема професійно-технічною, постає важливе завдання: нетільки надати учням знання, а й забезпечити розвиток пізнавальних здібностей, творчого мислення, а головне – навчити учнів працювати самостійно. Одним із доцільних заходів у вирішенні цього завдання є створення сучасного комплексного методичного забезпечення предмета історії та правознавства.

Комплексне методичне забезпечення – це розробка та створення оптимальної системи навчально-методичної документації й засобів навчання, необхідних для повного та якісного навчання в межах програми та відведеного навчальним планом часу.

Основу комплексного методичного забезпечення складають засоби навчання, що виконують загальні дидактичні функції, а саме :

- підвищують ступінь наочності з метою посилення доступності для учнів навчального матеріалу;
- допомагають задовольнити й розвинути пізнавальні інтереси учнів;
- виконують роль джерела інформації;
- виконують роль засобів управління пізнавальною діяльністю учнів з боку викладачів.

Підбір та застосування засобів навчання має здійснюватися комплексно, з урахуванням основних характеристик і компонентів навчально-виховного процесу. Розглянемо основні критерії комплексного підходу до методичного забезпечення навчально-виховного процесу засобами навчання. Комплекс засобів навчання має охоплювати основний зміст всього програмного матеріалу.

Комплекс навчально-методичного забезпечення складається з:

1)навчальної документації:

- робочий навчальний план;
- навчальна програма;
- тематичні та поурочно-тематичні плани;
- плани уроків;
- критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з предметів;
- план роботи кабінету;
- комплект завдань для проведення державної підсумкової атестації учнів;
- паспорт КМЗ викладання предмета.

2) навчальних засобів для учнів:

- підручники, в тому числі електронні;
- навчальні посібники, в тому числі електронні;
- конспекти лекцій, підготовлені викладачами;
- довідники;
- матеріали для організації контролю знань: варіанти контрольних робіт, тести з предмета;
- збірники задач і вправ, самостійних робіт;
- комплект практичних робіт;
- навчально-тренувальні тести, словники;
- робочі зошити;
- навчальні проекти тощо.

3) дидактичних засобів на урок:

- наочні посібники:
 - а) натулярні (обладнання, матеріали, зразки продукції тощо);
 - б) образотворчі (плакати, таблиці, фотографії, малюнки і т. п.. моделі, муляжі, макети);
- технічні засоби навчання;
- екранні посібники (навчальне кіно, діафільми, діапозитиви тощо);
- програмне забезпечення для комп’ютерної техніки (диски з демонстраційним матеріалом);

- дидактичні матеріали для роботи учнів та контролю їх знань і вмінь (картки-завдання, оглядово-повторювальні таблиці тощо);
- звукозапис;
- комп’ютерна мережа Інтернет.

4) навчальне обладнання для виконання практичних робіт;

5) засобів для викладачів:

- власна методика викладача з предмета;
- методичні розробки по темах програми;
- методичні рекомендації;
- інформаційні матеріали про передовий педагогічний досвід тощо.

В умовах оновлення змісту професійної освіти важливого значення набуває розробка та впровадження в навчальний процес новітніх підручників, посібників, методик викладання, комп’ютерної техніки тощо.

Тож вихідним документом для розробки комплексного методичного забезпечення з предмета є навчальна програма, а комплекс засобів навчання повинен охоплювати весь основний зміст програмного матеріалу.

Проектування оптимального набору документації та засобів навчання з предмета здійснюється шляхом розробки паспортів комплексного методичного забезпечення.

Паспорт – це документ, в якому зафікована навчально-методична документація, навчальна та методична література, а також оптимальний набір засобів навчання, необхідних для повного та якісного вивчення всіх вузлових питань щодо теми програм.

Паспорт КМЗ предмета дає можливість: визначити вид, назву, коротку характеристику, кількість засобів навчання, необхідних для якісного вивчення навчального матеріалу; планувати та контролювати поточну роботу зі створення необхідних засобів навчання з даного предмета.

Систематизація навчального та наочного обладнання здійснюється відповідно до Паспорту кабінету.

Систематизацію навчальної літератури викладач проводить спільно з бібліотечними працівниками навчального закладу.

Плакати, таблиці, схеми в навчальному процесі мають важливе дидактичне значення для засвоєння знань учнями, тому рекомендується створювати свої робочі варіанти плакатів для кожного уроку.

Впровадження в навчальний процес комп’ютерної техніки дозволяє значно підвищити ефективність самонавчання за умови відповідного програмного забезпечення.

Розміщення комплексів засобів навчання й контролю в навчальному кабінеті може бути, наприклад, таким: засоби для постійного використання в навчальному процесі можуть знаходитися в навчальному кабінеті, інші – на робочих місцях викладачів та в препараторській навчальному кабінету.

Найбільш розповсюденою є систематизація методичної документації по темах навчальної програми, тематичних заліках, розділах письмової роботи.

У процесі вибору засобів навчання треба враховувати, що постійне застосування на уроці одного й того самого засобу втомлює учнів, знижує їхню зацікавленість. Тому варто їх міняти, наприклад (робота з картами, атласами): спочатку показати на дощці, потім графічно виконати безпосередньо на контурній карті; через деякий час продемонструвати відповідний макет карти на комп’ютері, а на завершення – телепоказ відео фрагментів з контрольним опитуванням учнів.

Для підготовки кваліфікованих робітників, здатних швидко адаптуватися в умовах сучасного виробництва, необхідно підвищувати ефективність проведення уроків. Висока активність учнів досягається під час їхньої роботи. Для того, щоб учні були зайняті повноцінною самостійною роботою, набули умінь застосовувати знання на практиці, самостійно розвивати своє мислення, потрібні добре обладнані кабінети. Тому створення навчально-матеріальної бази є однією з необхідних умов для успішного розв’язання питань активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках. Під час розробки комплексного

методичного забезпечення педагоги мають враховувати наступні вимоги: 1) здійснення аналізу методичного апарату; 2) уточнення професійної термінології; 3) усунення несуттєвого матеріалу та повторів; 4) аналіз міжпредметних зв'язків; 5) уточнення об'єкта та мети вивчення даного предмета; 6) чітке структурування змісту навчального матеріалу; 7) логічність викладу навчальної інформації; 8) добір ілюстрації до тексту; 9) відповідність тексту змісту програми; 10) науковість, достовірність і доступність інформації; 11) активізуюча й розвивальна спрямованість навчального матеріалу; 12) наявність навчальних завдань, спрямованих на закріплення й повторення знань; 13) відповідність матеріально-технічній базі; 14) естетика оформлення тощо.

Таким чином чітко організоване комплексно – методичне забезпечення предмету дозволяє підвищити інформаційну насиченість навчального матеріалу, забезпечує наочність, розширяє можливості для самостійної пізнавальної діяльності учнів і активізує їхнє мислення.

1. Комплексне забезпечення предметів «Історія України». «Всесвітня історія». «Правознавство»

Методичні розробки викладача

1. Збірник тестових завдань з предмету Історія України 10-11 клас;
2. Збірник тестових завдань з предмету Всесвітня історія 10-11 клас;
3. Збірник правових задач з правознавства.
4. Збірник тестових завдань з предмету Правознавство 10 клас

Навчально -плануюча документація предмету вміщує:

- ❖ навчальний план і програму;
- ❖ нормативні документи (Конституція, закони України про освіту, Національна доктрина розвитку освіти України);
- ❖ кваліфікаційні характеристики на різні рівні кваліфікації;
- ❖ поурочно - тематичні папки з тем, які вивчаються на курсі;
- ❖ папка з теми “Дидактичний матеріал I,II,III курс”: роздатковий матеріал, картки - завдання, схеми, різноманітні тестові завдання для проведення підсумково - узагальнюючого уроку, фотографії, портрети, атласи;
- ❖ папка з теми «Історія України I,II,III курс»: поурочні плани, історичні документи, схеми, таблиці;
- ❖ папка з теми “Всесвітня історія I,II,III курс”: поурочні плани, історичні документи, схеми, таблиці;
- ❖ навчально-тематичне планування; тематичні папки для накопичення розробок уроків та напрацювань

Література

- ❖ Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень учнів
- ❖ Комплексно - кваліфікаційні завдання
- ❖ Завдання для комплексних контрольних робіт
- ❖ Тестові завдання
- ❖ Збірники документів, хрестоматій;
- ❖ Довідкова література (словники, довідники, енциклопедії тощо);
- ❖ Наукові та методичні видання;
- ❖ Художня література з історичної тематики;
- ❖ Сценарії заходів;
- ❖ Роздавальний матеріал.

Підручники

- ❖ 1. Історія України 10 кл. О.І.Пометун, Н.М.Гупан. Київ – 2012
- ❖ 2. Історія України 10 кл. О. Реєнт, О. Малій. Київ – 2010
- ❖ 3. Історія України 11 клас О.І.Пометун, Н.М.Гупан. Київ – 2012
- ❖ 4. Всесвітня історія 10 кл. П.Б.Полянський. Київ – 2012
- ❖ 5. Всесвітня історія 10 кл. І.Я. Щупак, Л.В. Морозова. Запоріжжя – 2010
- ❖ 6. Всесвітня історія 11 кл. Т.В. Ладиченко. Київ – 2012
- ❖ 7. Правознавство 10 кл. С.Б. Гавриш, Т.М.Філіпенко. Київ – 2011
- ❖ 8. Правознавство 10 кл. О.Д. Наровлянський. Київ – 2010

Атласи

- ❖ Україна історичний атлас 10 кл.
- ❖ Україна історичний атлас 11 кл.
- ❖ Всесвітня історія. Атлас Новітня історія (1900-1939 pp.) 10 кл.
- ❖ Всесвітня історія. Атлас Новітня історія (1939-2014 pp.) 11 кл.

Карти

- ❖ 1. Політична карта світу
- ❖ 2. Карта України 17 ст.
- ❖ 3. Карта України 18 ст.
- ❖ 4. Політична карта України
- ❖ 5. Українські землі в складі різних держав

Мультимедійні презентації:

- ❖ США в 40-60-х роках ХХ ст ; США в 60-90-х роках ХХ ст ;
- ❖ Канада в 1945 р. на поч. ХХІ ст ;
- ❖ СРСР після Другої світової війни; СРСР в роки брежнєвського «застою»;
- ❖ СРСР від «перебудови» до розпаду;
- ❖ Друга світова війна причини, хід, наслідки;
- ❖ Україна в Другій світовій війні;
- ❖ Голодомор 1932-1933 рр.;
- ❖ Колективізація та її наслідки;
- ❖ Гетьман П. Скоропадський. Гетьманська держава;
- ❖ Директорія УНР;
- ❖ Західноукраїнська Народна Республіка;
- ❖ Українська революція;
- ❖ Включення УССР до складу СРСР.
- ❖ Права дитини за конвенцією ООН;
- ❖ Підліток і закон;
- ❖ Конституційне право.

Стенди

- ❖ Українська революція 1917-1919 рр.
- ❖ Радянський період
- ❖ Україна в світових війнах
- ❖ Незалежна Україна
- ❖ Державні символи
- ❖ Україна і світ

Кабінет історії та правознавства

Україна в світових війнах

Незалежна Україна

Радянський період

Українська революція 1917-1919 рр.

Дидактичний матеріал

Декларація прав дитини

2. Методичне забезпечення предметів «Історія України» та «Всесвітня історія»

*Історія - скарбниця наших діянь,
свідок минулого, приклад
і повчання для сьогодення,
застереження для майбутнього.*

M. Сервантес

Вивчення історії є одним із найважливіших чинників формування національної свідомості народу. “Без знання минулого неможливо точне поняття про сучасне”, – справедливо наголошував видатний український історик М.С.Грушевський. За короткий час в Україні створено нову цілісну систему викладання історії України та Всесвітньої історії, повністю оновлено зміст та структуру історичної освіти. Вона повністю звільнена від ідеологічних, вузько класових підходів і поглядів на розвиток суспільства, оцінювання минулого та перспективи майбутнього.

В умовах ДНЗ «Охтирський центр ПТО», де учні навчаються з різним рівнем знань, різними інтересами, дуже складно підбирати методи і прийоми роботи на уроці. Так як більша частина учнів має низький рівень засвоєння знань або великі прогалини у навченні. Це спонукає шукати різні підходи до викладання історії як України так і всесвітньої.. У процесі вивчення історії джерелами стимуляції пізнавального інтересу є зміст учебного матеріалу, організація і характер пізнавальної діяльності, характер відносин між учасниками навчального процесу.

Вирішальне значення тут має зміст учебного матеріалу. Звідси особлива увага до організації способів подачі історичної інформації. Її повинні бути властиву наступні якості – цікавість, новизна, яскравість. В учебному процесі цікавість є початковим поштовхом пізнавального інтересу, опорою емоційної пам'яті і умовою запам'ятовування важкого матеріалу, активізації уваги, думок, емоцій. Як правило увагу учнів викликають: сюжетна розповідь, розгорнута характеристика історичного діяча, опора на наочно-художні образи. Ефективними прийомами є включення в характеристику діячів елементів психоаналізу, використанням діалогу, прямої мови. Це підвищує психологічну достовірність і емоційність сюжету.

Важливим аспектом підтримки інтересу до історії є науковість, яка доводить учню достовірність інформації. Науковість матеріалу, який вивчається надають історіографічні довідки; використання свідоцтв сучасників і цитат з документів; спеціальний підбір однорідних фактів, які засвідчують тенденції і закономірності історичних процесів; доказове розкриття їхнього історичного значення.

Розглянуті аспекти змісту викликають ситуативний інтерес учнів. Для надання йому відносної стійкості необхідно розвивати учебні і пізнавальні уміння. Цьому сприяють різні методи організації самостійної пізнавальної діяльності учнів, які дозволяють зробити процес формування умінь непомітним і привабливим.

Важливим джерелом стимуляції пізнавального інтересу до історії являються відносини між учасниками учебного процесу. Сутнісним тут є:

- висока вимогливість до учнів в поєднанні з доброзичливістю, повага до учня;
- створення атмосфери нетерпимості до лінощів на уроці. Необхідно прагнути до того, щоб покарання в кінцевому підсумку перетворилося в заохочення – високий бал і похвалу перед класом;
- облік індивідуальних пізнавальних інтересів і схильностей учня;
- створення атмосфери колективізму;
- об'єктивність вчителя у виставленні оцінок.

На практиці формування інтересу до історії часто зводиться до використання яскравих сюжетів і образів. У якості показників сформованості інтересу використовуються виключно зовнішні його прояви на уроках: зосередженість уваги; питання учнів, які засвідчують про їхнє бажання вникнути в сутність проблеми; добровільна участь в бесіді; готовність до

виконання завдань; зацікавлене відношення до результатів пізнавальної діяльності; мовні вирази почуттів; емоційна схильованість; відповідність реакції емоційному змісту матеріалу.

Успіх у навчанні, багаторазово посилені сприятливими емоційними переживаннями, поглибує інтерес і народжує бажання більше часу приділяти обраній сфері. Обов'язковою умовою є значне збільшення об'єму читання, введення в практику роботи пошукових і творчих завдань, виступи з доповідями і рефератами.

Глибокий пізнавальний інтерес учнів з характерною для цього віку підвищеною емоційністю є дуже чутливим. І викладач, який пробудив цей інтерес, вже не має права зупинятися: будь-яка методична невдача, погано підготовлений урок – приносить в результаті розчарування учнів в учителі. Робота на творчому рівні вимагає навіть від досвідченого вчителя серйозної підготовки до кожного уроку.

Навчання у ДНЗ «Охтирський центр ПТО» значно відрізняється від навчання у dennій школі. Тому на перший план в учнів виступає самостійна робота. Основним джерелом знань для наших учнів є підручники та навчальні посібники.

Плануючи роботу з учнями, я орієнтуєся на розвиток логічного мислення старшокласників, їхні вміння і навички самостійної роботи. Уроки різних типів – лекції, бесіди, диспути, міжпредметні уроки – повинні посісти в навчальному процесі пріоритетне місце.

Розробляючи поурочне і тематичне планування, викладачу історії доцільно буде побудувати викладання історії України і всесвітньої історії, використовуючи міжпредметні уроки. Зокрема це можливо при вивченні тем “Культура...”. Вивчаючи теми “Культура...”, на міжпредметних уроках історії України та всесвітньої історії можна досягти динамічного сприйняття учнями цілісної картини розвитку культури у світі, а разом з тим виділити визначний внесок Українського народу у скарбницю світової культури. Досить ефективним буде проведення міжпредметних уроків при вивченні тем, пов’язаних зі становленням індустриального і постіндустриального суспільства та тем, які розкривають суспільні та політичні рухи в країнах Європи і Україні у XIX-XX ст. Це допоможе сформувати в учнів цілісне уявлення відносно соціально-економічного і політичного розвитку світу, дасть розуміння загальних закономірностей суспільного розвитку і національних особливостей розвитку країн, що є основою для формування в учнів системи знань про світовий розвиток, виховання в них почуття причетності до розвитку людської цивілізації і відповідальності за майбутнє Української держави і нашого народу. Раціональним буде використання на цих уроках різних форм систематизації навчального матеріалу. Запропонуємо деякі з них:

Суспільно-політичні рухи (революції, повстання) у світі

	Причини	Соціальні групи, які приймали участь	Події (Етапи)	Історичне значення	Основні поняття

Соціально-економічний розвиток країн... I пол. XIX ст.

Назва країни	Фактори, що сприяли розвитку	Фактори, що стримували розвиток	Соціальні та економ. перетворення	Історичне значення	Основні поняття

Запропоновані таблиці можна використовувати при проведенні різних типів уроків з історії України і всесвітньої історії. Заповнюючи таблиці, можна організувати різноманітні форми роботи на уроці: роботу з документом, статистичною інформацією, систематизацію навчального матеріалу, поданого вчителем під час проведення шкільної лекції з урахуванням вікових особливостей учнів та навчальних можливостей класу.

Іншим видом систематизації навчального матеріалу є структурно-логічні схеми, які поєднують в собі як текстовий, максимально ущільнений (і відповідно опрацьований) матеріал і наочно-логічну його структуру. Спочатку викладач повинен пояснити зміст і особливості будови схеми-таблиці та організувати роботу учнів зі структурування окремих частин навчального матеріалу, що забезпечить створення в школярів певних уявлень про принципи

структурування і відбору матеріалу. Наступна фаза (при сформованості навичок їх розуміння і використання) передбачає подачу “чистої” графічної структури, яка вимагає її заповнення текстом в процесі самостійної роботи учня з підручником, збірником документів та іншими джерелами.

У курсі історії України та всесвітньої історії учні зустрічають чимало історичних образів.

Для всеобщого висвітлення історичних персоналій рекомендується:

1. Ознайомитися з найважливішими біографічними даними.
2. Простежити процес становлення особистості в конкретному соціально-історичному середовищі.
3. Виявити історичні умови, що відіграли роль у формуванні поглядів, якостей особи.
4. Дослідити участь історичної особи в суспільному житті.
5. Визначити, інтереси якої соціальної групи, класу, політичної сили відбивала історична особа в своїй діяльності.
6. Виявити вплив конкретної історичної особи на окремі галузі життя чи суспільно-політичні процеси.
7. З’ясувати морально-психологічні якості історичної особи.
8. Показати коло однодумців і соратників історичної особи.
9. Визначити історичну роль особи та її вплив на певну сферу життя суспільства.

У методиці викладання історії вироблено низку прийомів, які допоможуть учням відновити чи злагатити свої знання з хронологією.

Насамперед – це складання хронологічних таблиць. Учні пишуть у хронологічній послідовності дати і назви подій, що допомагає закріпити їх у пам’яті.

У ході уроку вони повинні вивчити мінімум обов’язкових дат, щоб, спираючись на них, уміти визначити в часі факти, історичні події.

Важливо не стільки механічно запам’ятати дату і подію, а й логічно пов’язати їх з характеристикою історичного явища та епохи. У загальному вигляді це можна зробити за схемою:

Дата	Зміст подій	Історична оцінка
------	-------------	------------------

Підручники та посібники – найважливіше джерело знань. Форми роботи з ними можуть бути різними, зокрема:

- а) виписування короткого змісту головних історичних подій;
- б) вибір назв, імен, дат, пов’язаних з певними подіями;
- в) складання текстових і хронологічних таблиць;
- г) складання складних і простих планів;
- д) робота з поняттями і термінами;
- е) аналіз історичних документів, репрезентованих у підручнику.

З прийняттям Конституції України і нового Закону України "Про загальну середню освіту", в яких було закріплене положення про обов’язкову, повну загальну середню освіту, в роботі викладача більш помітними стали труднощі, пов’язані зі зниженням інтересу до навчання у деяких учнів. У зв’язку з цим, на мій погляд, формування мотивації навчання є одним з головних резервів вирішення задач всеобучу і виховання активного громадянина демократичного суспільства.

Тому у закладі найбільш ефективними є підходи, які направлені на те, щоб залучати учнів у активне, спільне навчання. Педагогічні форми і методи включають у себе спільну групову роботу, дебати, дискусії, індивідуальні й групові роботи. Ці методи навчання не тільки підвищують інтерес учнів до предмету, але й забезпечують глибоке засвоєння змісту, вироблення навичок і віданість загальнолюдським цінностям. Учнів треба втягувати в дискусії й заохочувати питання. Це робить обстановку в класі більш демократичною, творчою, емоційною.

Для вивчення історії й правознавства потрібна не тільки різноманітність методів і форм, але й матеріалів. Для підготовки до занять, на уроках учні використовують підручники, художні твори, що ілюструють той чи інший історичний період.

У кожного викладача, який пропрацює у центрі, накопичуються форми і методи викладання, засвоєних і своїх. Всі їх узагальнити в одній роботі неможливо. Тому я зупиняюсь на тих, які турбують мене в даний момент більш за все.

Педагогіка співробітництва ставить на новий, більш гуманний і довірливий рівень відношень між викладачем й учнями. Методика ж учебового співробітництва заснована на спільній роботі учнів у парах і групах. Цей метод застосовується при виконанні будь-якого завдання. Наприклад, учні можуть бути об'єднані в групи для складання визначення поняття. Саме при використанні цього методу найбільш виконується головна мета навчання - не викласти які-небудь знання учням, а разом з ними здобути їх.

Немає такої теми у програмі, в якій би не можна було провести дискусію. Питання для дискусії і література пропонуються завчасно. Під час уроку дискусійні питання вивішуються на видному місці або записуються на дощці. Готується група лідерів На початку уроку встановлюється дружня, неформальна атмосфера, з побажанням, щоб всі присутні були активними слухачами і учасниками дискусії.

До дискусії треба спробувати залучити всіх і не дозволяти комусь особисто домінувати. Час від часу необхідно підводити підсумки.

Необхідно пам'ятати, що дискусія - це не дебати, а діалог групи. При закінченні дискусії можна попрохати дітей поділитися своїми враженнями, новими ідеями або думками, які у них виникли в результаті дискусії. Уроки-дискусії доцільно проводити на уроках узагальнення в курсі всесвітньої історії в темі: "Перша світова війна", тема: "Країни Центральної і Східної Європи" (10 кл.), в т. "Суспільно-політичні рухи" (10 кл.); в 11 кл. в т. "Друга світова війна", "Світ після другої світової війни: загальні тенденції"; т. "Міжнародні відносини." В курсі історії України в 11 кл.

Доцільним на уроках як історії так і правознавства є використання тестів, завдань з різним рівнем складності та індивідуальних карток. Такі види роботи дають можливість за короткий час перевірити знання у більшої кількості учнів.

Практикою доведено, що високу ефективність мають уроки, на яких використовуються прийоми коментованого читання підручника, робота з текстами підручників та посібників, історичними документами, малюнками, дидактичними вправами. Зустрічі з історією не можуть обйтись без звернення до історії рідного краю

У своїй роботі я використовую переважно метод лекція. Лекція - одна із форм організації навчання. Її основою є системне усне викладання вчителем навчального матеріалу, головний зміст якого становлять аналіз та узагальнення фактів, а провідними прийомами є пояснення і міркування. Залежно від теми лекції в ній можуть переважати характеристика, опис, розповідь про певні факти, процеси, явища. Структура традиційної лекції така:

- організація діяльності викладача й учнів;
- формулювання теми, постановка мети й завдань;
- актуалізація опорних знань учнів;
- викладення змісту дидактичного матеріалу викладачем, забезпечення умов сприйняття та засвоєння його учнями;
- узагальнення та систематизація знань учнів, здобутих у процесі читання лекції.

У процесі підготовки до лекції необхідно:

- визначити оптимальний обсяг нової інформації, забезпечити відповідність інформації теоретичним положенням історичної науки;
- акцентувати увагу учнів на основному, істотному;
- забезпечити повноту та глибину реалізації змісту навчального матеріалу. Важливо також вибрати та раціонально використати методи і засоби викладу змісту лекції;
- визначити метод-домінанту викладання навчального матеріалу (репродуктивний, проблемний, творчий).

Специфічним у лекції відносно до уроку є етап визначення домашнього завдання. Тут важливо уникати перевантаження учнів. З цією метою доцільно давати диференційовані завдання, план семінарського заняття з теми лекції, розраховуючи на те, що учні заздалегідь почнуть готовуватися до обговорення конкретних питань за змістом лекції.

Залежно від дидактичної мети та місця в логічній структурі навчального матеріалу розрізняють такі типи лекцій:

- вступна,
- оглядова,
- узагальнююча,
- лекція-інструктаж,

Специфіка вступної лекції полягає в тому, що її головною метою є розкриття провідних ідей і аспектів курсу історії, перспективи навчальної роботи з учнями щодо оволодіння змістом курсу предмета. Для вступної лекції найтиповішим прийомами викладання навчального матеріалу є порівняння, співставлення, висновки, оцінюючі судження.

Оглядова лекція проводиться, як правило, з метою висвітлення широкого кола питань з тієї чи іншої теми, ознайомлення з новою інформацією з цих питань, розширення світогляду учнів. Засобами реалізації змісту оглядової лекції є раціональне поєднання слова вчителя та наочності (карти, таблиць, різних видів ТЗН). Наприклад, оглядову лекцію можна провести із всесвітньої історії на тему "Загальна характеристика напрямків розвитку культури у II половині ХХ -XXI ст."; "Ліквідація колонізму, створення і розвиток незалежних держав"; "Встановлення радянського домінування у східноєвропейських країнах".

Узагальнююча лекція проводиться зазвичай після вивчення повного курсу навчального предмета або великого розділу з метою систематизації та поглиблення знань учнів. Вона є підсумком системи проведених раніше уроків і включає провідні аспекти курсу даного навчального предмета. У процесі узагальнюючої лекції доцільним є використання узагальнюючих таблиць, схем, ТЗН тощо. Узагальнюючу лекцію можна провести з історії України після вивчення теми "Україна в умовах незалежності" або із всесвітньої історії по темі "Світ після Другої світової війни".

Лекція-інструктаж проводиться з метою підготовки учнів до семінарського заняття. Розкриваючи теоретичний і прикладний аспекти теми лекції вчитель акцентує увагу на можливих та доцільних шляхах використання теоретичних знань; дає розгорнуте трактування того кола питань, що передбачено розглянути на наступному занятті. На лекції-інструктажі можуть бути поставлені завдання репродуктивного, варіативно-тренувального, пошукового та творчого характеру; зосереджується увага учнів на джерелах додаткової інформації.

Незалежно від типу лекції у процесі її спостереження та аналізу слід звернути увагу на такі параметри:

- підготовка викладачем до лекції (доцільний вибір теми лекції);
- постановка триєдиної мети та завдань лекції;
- розробка системи питань (плану), що розкривають зміст лекції;
- знання основної та допоміжної літератури з теми лекції, засобів її реалізації, визначення провідних ідей, вибір оптимальної структури лекції, логічність викладення матеріалу;
- прийом викладання викладачем навчального матеріалу (пояснення, міркування, використання наочності, у тому числі ТЗН, комп'ютерної техніки, додаткового дидактичного матеріалу);
- прийоми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів у процесі читання лекцій;
- привертання уваги учнів до змісту лекції за допомогою прийомів спілкування під час її читання: "Це особливо важливо!", "Вдумайтесь...", "Зверніть увагу..." тощо; за допомогою таких висловів: "Зробимо висновки...", "Отже, ми бачимо..."; риторичних запитань, на які пізніше дасть відповідь сам учитель: "Чим пояснити цей факт?", "Як пов'язати між собою ці події?"; пауз, які дають змогу учням вдуматись у викладене;
- тип лекції залежно від дидактичної мети і її місця в логічній структурі навчального матеріалу (вступна, оглядова, узагальнююча, лекція-інструктаж); залежно від форми організації керування навчально-пізнавальною діяльністю учнів (монологічна, діалогічна, полемічна);

- інтерес до інформації, викладеної викладачем, якість виконання навчальних завдань; вміння учнів робити висновки, вносити пропозиції, повнота, та глибина знань учнів з висвітленої теми.

На уроках історії постійно доводиться привертати увагу учнів до важливих суспільно – політичних проблем. В своїй щоденній роботі я намагаюсь розвивати їх історичне мислення, вчити встановлювати причинно-наслідкові зв’язки і виробляти спеціальні навички, зокрема, вміння самостійно працювати. Велику увагу приділяю підвищенню рівня правової культури підростаючого покоління.

Активізувати мислення учнів, виробляти аналітичні навички, здатність до самонавчання дозволяють такі форми роботи:

- визначення причин і наслідків тієї чи іншої події;
- різнопривнесі завдання;
- контрольні запитання до розділу, теми;
- ігрові ситуації;
- написання роздумів на задану тему;
- коментування відповіді іншого учня або розповіді вчителя;
- тести й анкети;
- складання кросвордів;
- проведення творчих робіт;
- підготовка конкретних повідомлень, написання рефератів;
- виокремлення головної проблеми та її складових, зображення їх структурою;
- серії запитань, розрахованих на стислі та швидкі відповіді;
- пошук взаємозв’язку фактів, подій, явищ із сучасністю, порівняння, висновки та їх запис та ін.

Формуванню навичок самостійної роботи сприяє рольова гра, проведення якої вимагає ретельної підготовки.

Наприклад, на уроці історії при вивченні теми «Проголошення УНР» учнів поділяю на три групи з рівним співвідношенням сильних і слабких учнів. Сідають так, щоб забезпечити можливість спільної роботи всередині групи та обмін інформацією між групами.

Встановлюється шкала балів, які присуджуються кожній групі за відповіді, доповнення, вдале запитання опонентам. Основними критеріями оцінювання є відповідність позиції групи рольовому завданню, знання історичної ситуації та позиції опонентів, вміння захищати позиції свого уряду та критикувати дії інших.

Нагадую учням, що після Лютневої революції в Україні склалося тривладдя. Кожна група визначає, яким органом була представлена одна з трьох влад: офіційна, реальна, самопроголошена.

Залежно від відповіді, групам вручаються таблички: «Тимчасовий уряд», «Ради», «Центральна Рада». Надалі учні виступають у ролі членів названих органів влади. Вони отримують завдання.

Завдання 1.

Кожен «уряд» повинен коротко розповісти, коли та за яких обставин він був створений.

Завдання 2.

Охарактеризувати позицію уряду за такими питаннями:

- Інтереси яких прошарків населення представляє уряд.
- Основні політичні цілі та шляхи їх досягнення.
- Ставлення до війни.

Завдання 3.

Запитання до органів влади.

1. До «Центральної Ради»: Які причини прийняття I Універсалу?

2. «Радам»: Чому в липні 1917 р. вони не взяли владу в свої руки, спираючись на підтримку народу?

3. До «Тимчасового уряду»: За яких обставин була затверджена «Тимчасова інструкція Генеральному Секретаріатові Тимчасового уряду на Україні»?

Після розгляду питання про жовтневі події 1917 р. група, яка виступала від імені Тимчасового уряду, отримує табличку з написом «Народ» і під час закріплення вивченого матеріалу відповідає на питання про ставлення українського населення до більшовиків напередодні жовтневих подій. «Ради» і «Центральна Рада» також отримують завдання.

Наприкінці уроку підбиваються підсумки. Групі, яка впродовж гри найбільш послідовно і переконливо відображала позицію уряду, який вона представляла, надаються додаткові бали.

Безпосередньо викладач історії повинен зосередити свою увагу на забезпеченні виховання особистості, яка усвідомлює свою належність до Українського народу, сучасної європейської цивілізації, сприяє розвитку і збагаченню українських культурно-історичних традицій, вихованню культури міжетнічних і міжособистісних відносин, формуванню навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості

Технології групової діяльності учнів на уроках історії

Робота в парах

Робота в групах

3. Методичне забезпечення предмету «Правознавство»

З плином часу вимоги суспільства до освіти постійно змінюються. Зростає потреба у великій кількості освічених людей. В сучасних історичних умовах обсяг наукової інформації, який потрібно засвоювати в процесі навчання, невпинно та швидко зростає. Виникає гостра потреба в тому, щоб навчити учнів самостійно працювати з навчальною інформацією та здобувати потрібні їм знання. А це вимагає формування досвіду творчої діяльності. Кожен випускник повинен знати основи наук, володіти прийомами розумової діяльності і вміти використовувати набуті знання за нових ситуацій, самостійно поповнювати їх.

Дуже важливо формувати в учнів бажання і вміння самостійно навчатися все подальше життя, успішно співпрацювати, спілкуватися з іншими людьми, розуміти їх, тобто самостійно розв'язувати проблеми професійного і соціального самовизначення.

Уроки правознавства допомагають підготувати учнів до життя, навчити їх правомірно діяти у реальних життєвих ситуаціях, виховувати обізнаних, розумних, людяних і активних громадян правової держави.

Традиційний тип навчання за допомогою готових зразків, що засвоюються шляхом заучування та багаторазового тренування, не дозволяє створити творчу особистість, яка розвивається. Досвід показує, що недостатньо просто передавати інформацію на уроци. Потрібно використовувати такі методи, які активізують самостійну пізнавальну діяльність учнів. Саме звідси і випливає проблема пошуку інноваційних технологій педагогічного процесу.

Головною функцією інноваційної технології навчання є формування вмінь і навичок учнів. Тут яскраво виявляється роль особистості учня, зростання його самостійності, індивідуалізація навчання, посилення ролі таких видів занять, як практичні, лабораторні, семінарські. Це дозволяє збільшити елемент змагальності у середовищі учнів, підвищити вимогливість з їх боку до якості навчального процесу та викладачів, посилити мотивацію навчання.

Уроки, побудовані на інтерактивних методах, вчать критично мислити, приймати рішення, розв'язувати проблеми. Учні заохочуються до співпраці, більше спілкуються, вчаться ставити питання, представляти різні позиції, досягати компромісу. Створюються ситуації, в яких визначаються і вирішуються конкретні суспільні проблеми. Такі уроки захоплюють учнів, пробуджують в них інтерес до навчання, вчать самостійному мисленню та діям.

Використання інтерактивних методик забезпечує на уроках атмосферу доброзичливості, відкритості, успіху, творчості, допомагає навчити учнів вчитися і відчувати задоволення від самого процесу навчання.

Використовуючи інтерактивні методи, викладач виступає в ролі організатора процесу навчання. Передбачається моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Учні вчаться критично аналізувати інформацію, аргументувати, доводити та висловлювати власні погляди. Вони розвивають вміння описувати, зіставляти процеси та явища, формулювати незалежні судження. Виховується почуття відповідальності, толерантність.

Інноваційна система навчання сприяє підготовці спеціаліста-громадянина, який швидко адаптується до виробничих і соціальних умов. На практиці ця система навчання реалізується шляхом широкого використання різних способів і методів активізації пізнавальної діяльності учнів, стимулювання їх активності, організації самостійної роботи учнів на уроці в усій різноманітності її форм.

Можна виділити три рівні розвитку самостійної пізнавальної діяльності: відтворювальний, перетворювальний, творчо-пошуковий.

На першому рівні відбувається засвоєння інформації, пропонованої вчителем, у готовому вигляді, можливо, з різних джерел, розширення їх кола.

Перетворювальний рівень – це способи застосування знань та вмінь на уроці, тобто у знайомій ситуації.

Творчо-пошуковий рівень передбачає пояснення сутності історичних явищ із творчим використанням знань і вмінь у нестандартній ситуації.

Повноцінна самостійна діяльність включає в себе декілька компонентів: мотив, постановку навчальних завдань, пізнавальний інтерес, усвідомлення корисності виконуваної роботи, самооцінку.

Робота в групах проводиться на різних етапах уроку. Особливо вона ефективна під час аналізу нормативних документів. При цьому учні вільно спілкуються один з одним, інформація доповнюється, уточнюється.

Вивчення теми «Конституційні основи України» передбачає широкі можливості для використання нестандартних форм і методів навчання. Розглядаючи питання про класифікацію прав людини (тема: «Конституційні права і свободи людини») організовую роботу в групах.

Для вивчення цього питання учнів об'єдную у 3 групи і вони, працюючи з текстом Конституції України розглядають відповідні статті (попередньо вчитель повідомляє на які групи можна поділити права людини):

1 група – статті, які визначають громадянські права людини;

2 група – статті, які декларують політичні права людини;

3 група – статті, які визначають соціально-економічні й культурні права

Після закінчення роботи доповідачі звітують про роботу, записуючи результати у відповідні колонки таблиці на дошці:

Громадянські права

Політичні права

Соціально-економічні та культурні права

Підводячи підсумок, викладач підкреслює, що визначені групи прав людини конкретизовані і закріплені міжнародними правовими актами: Міжнародним пактом про громадянські і політичні права та Міжнародним пактом про економічні, соціальні і культурні права.

Вивчаючи трудове, цивільне та інші галузі права, не обійтись без розгляду юридичних ситуацій і тут також незамінною є робота в групах.

При вивченні питання «Цивільно-правова відповідальність», об'єдную учнів у малі групи, пропоную уявити себе працівниками юридичних консультацій і розглянути декілька ситуацій та висловити свої пропозиції щодо їх вирішення. В процесі роботи учні користуються витягами з Цивільного кодексу.

В минулому навчальному році проводила відкритий урок з правознавства. Урок узагальнення знань учнівза темою «Основи публічного права України» був побудований виключно на інтерактивних методах.

Малі групи розв'язували юридичні ситуації, працювали з текстами, в яких потрібно було виправити помилки. Крім того, проводилась термінологічно – цифрова розминка, конкурс «Як ми знаємо Конституцію України», виконувались завдання на встановлення відповідності, тестові завдання.

Наприклад, розв'язуючи юридичні ситуації, групи отримували такі завдання:

Задача 1.

Молодого економіста, після закінчення Хмельницького національного університету запросили на стажування до США. Через три роки цей громадянин України повернувся додому й одразу вирішив висунути свою кандидатуру на вибори до Верховної Ради України.

Чи зможемо ми побачити його прізвище в бюллетені для голосування?

Задача 2.

Група молодих людей віком від 16 до 19 років вночі намагалася відкрити автомобіль з метою його викрадення. Їх було затримано нарядом патрульно – постової служби.

Чи будуть винні притягнуті до відповідальності? Яка стадія вчинення злочину? Які пом'якшуючі чи обтяжуючі обставини мають місце в даному випадку?

Задача 3.

Підлітки, гуляючи вулицею, гучно співали пісні, брутально лаялися, на зауваження пішоходів не реагували або реагували лайкою. Після затримання нарядом міліції виявилося, що двом із затриманих по 14 років, одному – 15, іншим – 17 років.

Чи скосно адміністративне правопорушення і хто може бути притягнутий до адміністративної відповідальності.

Задача 4.

Група підлітків від 13 до 17 років вночі, зламавши замок, проникла у сільський магазин і вкрала товарів на 5000 грн.

Чи будуть винні притягнуті до відповідальності? Яка стадія вчинення злочину? Які пом'якшуєчі чи обтяжуючі обставини мають місце в даному випадку?

Аналітична гра «**Займи позицію**» - наводяться кілька тверджень (вішаються таблички), учні мають приєднатися до одного з них. Наприклад, при вивчені теми «Конституційні права і свободи людини», ставлю питання:

«Чи можливе, на вашу думку, обмеження прав людини з боку держави?»

На стінах кабінету вішаються таблички:

- «так, можливе»,
- «ні, ні в якому разі»,
- «можливе при певних умовах».

В залежності від своєї відповіді, учні займають місце біля таблички. Кожному пропонується аргументувати свою думку, а тим, хто зайняв проміжну позицію, - конкретизувати умови, за яких вони вважають можливим обмеження прав людини.

Далі звертається увага учнів на ст.64 Конституції України, де вказується, які права людини не можуть бути обмежені навіть в умовах військового чи надзвичайного стану.

Цей метод допомагає проводити дискусію із суперечливої теми. Надає можливість висловлюватися кожному, продемонструвати різні думки з теми, обґрунтувати свою позицію та назвати більш переконливі аргументи.

Термінологічно-цифрова розминка.

Наприклад:

1. Дайте визначення понять: «цивільне право», «цивільно-правові відносини», «цивільна правозадатність», «цивільна дієздатність», «фізична особа», «юридична особа».

2. Наведіть юридичне значення чисел у цивільно-правових відносинах, з якими ви ознайомилися на попередніх уроках: 14 (вік, з якого настає неповна цивільна дієздатність), 16 (вік, з якого можливе надання повної дієздатності особі, яка працює за трудовим договором або бажає зайнятися підприємницькою діяльністю), 18 (вік настання повної дієздатності).

«Логічний ланцюжок» - вчитель чи учень називає вислів, поняття, а інші продовжують.

Наприклад:

Складовими форми держави є форма державного правління, ...

Форма державного правління – це ...

Форма державного устрою – це ...

Форма політичного режиму – це ...

Монархія і республіка – це форми ... і т. д.

Гра «Семафор».

Як приклад, наведу один з елементів уроку при вивчені теми «Цивільно – правові угоди». Виконується колективна робота за завданням (га «Семафор»)

Завдання: Встановити вид, форму і сторони цивільного договору

Учні отримують картки, на яких написані форми угод (усна, письмова проста, письмова нотаріальна), назви сторін цивільних договорів.

На дощці написані види договорів.

Вид договору Сторони цивільного договору

Договір майнового найму наймодавець – наймач

Договір позики позикодавець – позичальник

Договір страхування страхувальник – застрахований

Договір купівлі – продажу продавець – покупець

Договір доручення повірений – довірений
Договір дарування дарувальник – одарюваний
Договір позички позикодавець – користувач

Договір зберігання охоронець – особа, яка здала майно назберігання

Учитель зачитує ситуації, учні визначають форму договору та його сторони.

Ситуації

1. Родичі подарували молодим на весілля автомобіль. (Письмова нотаріальна)
2. Пасажир здав речі до вокзальної камери схову. (Усна)
3. Школярка позичила в однокласниці одну гривню. (усна)
4. Школярка позичила в однокласниці зошит. (усна)
5. Жінка вибрала товар у продуктовому магазині та оплачує його в касі. (усна)
6. Юнак позичив 500 гривень у свого колеги по роботі. (письмова проста)
7. Студент домовився з товаришем про обмін свого велосипеда на музичний центр. (письмова проста)
8. Жінка здає в найм квартиру молодому подружжю. (письмова)
9. Співак застрахував свій голос. (письмова)
10. Працівник доручає колезі отримати свою зарплату. (письмова проста)
11. Молодий бізнесмен купив собі квартиру. (письмова нотаріальна)

Гра «Історична мозайка»- її метою є закріплення знань термінології і перевірка розуміння учнями основних положень теми.

На першому етапі організовується робота за принципом «Відгадайно!». Учні навмання вибирають зі стопки картки, на яких зазначений термін, але не повідомляють його групі. Після 1 хв. підготовки дають визначення, а група повинна вгадати термін.

Другий етап організовується за принципом «Зрозумій мене». Учні діляться на групи, кожна отримує картку з одним з основних положень теми. Далі групи готують пояснення положення і викладають його для інших учасників гри. Учні повинні зрозуміти про яке положення йдеться.

«Моделювання ситуації». Наприклад, учням ставиться завдання: «Змоделуйте гіпотетичну ситуацію, яка відповідає ст. 40, 42, 43 Конституції України».

Практикую також складання і розв'язування ситуаційних задач, проведення дискусій, семінарських занять.

Уроки правознавства дають можливість застосовувати різні види самостійної роботи. При цьому поєднуються різні методи навчання. Головними способами активізації пізнавальної діяльності учнів є їх мотивація, наближення навчального матеріалу до реального життя, обмін знаннями та досвідом, тобто самоусвідомлення.

Одним із таких методів є **лекція-бесіда**, яка передбачає безпосередній контакт викладача з учнями. Її переваги полягають в тому, що вона дозволяє привернути увагу до найважливіших питань теми, визначити зміст і темп викладу навчального матеріалу з урахуванням особливостей навчальної групи. І, хоча не завжди вдається залучити всіх учнів, але це в будь-якому випадку дозволяє розширити коло думок, активізувати колективний досвід і знання. Участь учнів у лекції-бесіді можна забезпечити, ставлячи запитання, з'ясовуючи думки. Учні обмірковують відповідь, отримують можливість самостійно дійти тих висновків і узагальненій, які викладач повинен повідомити як нові знання. На всі питання має бути одержана відповідь.

Правильно побудована бесіда сприяє активній розумовій діяльності учнів під час уроку, глибшому засвоєнню матеріалу, зміцнює контакт між викладачем і учнями. Вона дає можливість поєднати теоретичний матеріал з сучасною джерельною базою досліджуваної історичної проблеми, з її практичним значенням.

Бесіда – це не тільки форма навчання, а й форма контролю за самостійною роботою учнів. Під час її проведення обов'язково враховую рівень розвитку та успішності учнів. Спираючись на загальноприйняті чотири рівні навчальних досягнень учнів, даю можливість кожному підвищувати свій рейтинг, використовуючи іноді багатобальну систему контролю. Це сприяє активізації пізнавальної діяльності всієї групи.

Щоб бесіда відбувалась жваво і цікаво, потрібна ретельна підготовка і викладача, і учнів. Останні заздалегідь повинні опрацювати матеріал підручника, історичні документи, інші джерела з теми, що вивчається.

Головним джерелом історичних знань для учнів є підручник. Самостійна робота учнів із текстом підручника тісно пов'язана з іншими етапами їх роботи на уроці. Досвід показує, що учні поверхово засвоюють історичний матеріал, якщо їм не чітко визначається завдання. Тому завдання намагаються будувати так, щоб вони були посильними і охоплювали не дуже великий за обсягом матеріал.

Можливий варіант об'єднання учнів у групи і тоді вони ставлять запитання одне одному, також оцінюють їх. Правильність виставлення оцінок перевіряю, опитавши кількох учнів.

Учні аналізують події, самостійно роблять висновки, тобто працюють творчо, розв'язують проблемні завдання.

В той же час самостійна робота повинна сприяти не тільки засвоєнню знань, умінь і навичок, але й розвивати творчі можливості учнів, формувати в них такі прийоми розумової діяльності як аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, систематизація. Тому готову запитання і завдання різноманітного характеру, наприклад:

- скласти за текстом підручника складний план відповіді;
- розкрити причини і наслідки подій, яка вивчається;
- обґрунтувати свої висновки фактами, поданими в підручнику або інших джерелах;
- дати на основі підручника і документів характеристику окремих історичних діячів;
- визначити особисте ставлення до історичних фактів;
- скласти запитання до параграфа або частини параграфа.

Іноді пропоную учням скласти інформацію зі свідомо неправильними відомостями і запропонувати її іншому учневі, який повинен знайти в ній помилки (так звані «заморочки»).

Диференціація завдань сприяє не тільки підвищенню якості знань і вмінь кожного учня, а й поступовому переходові його з однієї групи до іншої. Такий підхід забезпечує послідовний розвиток особистості, зростання активності учнів, розвиток їх пізнавальних здібностей.

Потрібно також відзначити, що ефективність навчання знаходиться в прямій залежності від комплексно-методичного забезпечення предметів та професій. Значна матеріально-методична база предмета, практична систематизація, зручні умови роботи – це основа, на яку вже накладається талант педагога, його організаторські здібності, предметні та методичні знання, щоб проявитися пізніше результативністю роботи.

У своїй педагогічній діяльності я намагаюсь застосовувати навчально-методичні комплекси, в яких використовуються різні прийоми та методи. Ефективність навчально-виховного процесу значною мірою залежить від забезпечення навчальною та методичною літературою, наочністю та технічними засобами навчання, дидактичними матеріалами, тобто від комплексного методичного забезпечення. Удосконалення прийомів та засобів навчання – це найкоротший шлях до підвищення якості знань учнів.

З досвіду викладання правознавства

4. Методи навчання при викладанні предметів «Історія України». «Всесвітня історія». «Правознавство»

Я, Білозуб Світлана Іванівна, викладач історії та географії під час викладання предметів історії та правознавства у ДНЗ «Охтирський центр ПТО» використовую зміст, обсяг, структуру курсу, що визначені програмою для загальноосвітніх навчальних закладів. Вони являють собою державний офіційний документ Міністерства освіти і науки України. Учитель повинен працювати з навчальним планом, найголовнішим офіційним документом, де визначена тижнева кількість годин на вивчення предмету по групам.

Так як в освіті і науці відбуваються реформи, то програма частково змінюються.

На основі державних документів навчальних планів та програм викладач планує свою роботу. Робота викладача передбачає три види планування:

- ❖ Календарне (розділ програмного матеріалу за уроками та у визначені точних дат їх проведення)
- ❖ Тематичне (заздалегідь і докладно планується вивчення окремої теми на кількох уроках.)
- ❖ Поурочне.

Під час проведення занять у закладі необхідно дотримуватись нормативно-правових документів :

- ❖ Закону «Про освіту»;
- ❖ Закону «про мову»;
- ❖ Програмою для загальноосвітніх навчальних закладів;

Система роботи ДНЗ «Охтирський центр ПТО» передбачає проведення групових та індивідуальних консультацій з учнями.

Відповідно до цього будеться робота з вивчення історії та правознавства. Під час підготовки до консультацій продумуються форми роботи з учнями з урахуванням їх знань і здібностей. Як показав досвід, доцільним у роботі є:

- ❖ Використання тестових завдань з різним рівнем складності.
- ❖ Індивідуальні картки під час закріплення та перевірки вивченого матеріалу.
- ❖ Постійний перегляд періодичної преси та преси з навчального предмету.
- ❖ Відвідування уроків колег.
- ❖ Вивчення передового досвіду вчителів-колег та вчителів чий досвід розкривається у фаховій пресі.
- ❖ Активна участь у роботі методоб'єднання.

При використанні інтерактивних методик важливим є звернення до думки учня, як при постановці мети уроку, так і при підбитті підсумків уроку. Дуже важливо знати, чи досягли учні очікуваних результатів уроку.

Тому мета уроку повинна бути зрозумілою учням і посильною для досягнення. Одним із головних прийомів є фіксація мети, очікуваних результатів на дошці (щоб вона завжди була перед очима учнів) з поверненням до поставленої мети наприкінці уроку, або переконатися, що її досягнуто.

Як правило, для перевірки очікуваних результатів ставлю такі питання:

1. Що ви знали з цієї теми?
2. Що нового дізналися?
3. Якого досвіду ви набули?
4. Що вас найбільше зацікавило?
5. Які у вас є запитання по цій темі?
6. Про що ви сьогодні хотіли дізнатися більше?
7. Що сьогодні ви сприймали важко або не сприйняли взагалі?
8. Як ви будете використовувати ті знання, які одержали сьогодні?

Учитель і учень є рівноправними учасниками навчання. Обов'язок учителя – бути першим серед рівних. Тільки демократичний стиль управління учнівським колективом застосовується при використанні інноваційних технологій навчання.

Працюючи довгий час на педагогічній ниві, я неодноразово ставила для себе питання:

- Навіщо моїм учням те, що ми вивчаємо на уроках історії?
- Що вони знатимуть через 45 хвилин, через рік, через два роки?
- Чому вони повинні навчитися на моєму уроці?
- Як я можу домогтися усвідомлення ними важливості знань і умінь?

Для мене стало очевидним: щоб мати бажані результати треба обов'язковозалучати учнів до роботи, до творчості. Тому шляхом анкетування, бесід я в кожній новій навчальній групі намагаюсь дізнатися — що їм подобається, а що ні у викладанні історії, правознавства? Що значить для них бути “цікавим”? Які види навчальної діяльності їм більше до вподоби? Чи почувають вони себе на уроці розкутими?

Пам'ятаючи відповіді на запитання “Навіщо потрібно те, що ми вивчаємо на уроці?”, я почала шукати нові підходи, які б дали змогу максимально активізувати організацію навчального процесу, забезпечили оновлення змісту уроку, активізували самостійну пізнавальну діяльність учнів. Я почала звертатися до інноваційних методів. Спочатку це були елементи гри, спроби створити на уроці проблемну ситуацію і разом з учнями розв’язати її, спроби організувати дискусії. Згодом, знайомлячись з передовим досвідом, досвідом колег - викладачів, я почала застосовувати в своїй практиці нетрадиційні методики.

Особливу роль в реалізації поставлених завдань відіграє інтерактивне навчання

Інтерактивний урок передбачає організацію і розвиток діалогового спілкування, яке веде до взаємодії і взаєморозуміння. Спільно розв’язуються завдання, які важливі для кожного учня. Вони вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин та відповідної інформації, зважувати альтернативні погляди, продумані рішення, брати участь в дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Для цього на уроці організовую індивідуальну, парну чи групову роботу з документами, різними джерелами інформації.

Яким би не був урок за формою проведення, його слід організувати так, щоб забезпечити максимально можливість активності учнів з постійно діючим зворотним зв’язком. Серед найбільш ефективних інтерактивних методик є проведення рольових, ділових ігор, дискусій, застосування «мозкового штурму», робота в парах і групах, метод «Мікрофон», «Займи позицію», «Логічний ланцюжок», термінологічно-цифрова розминка, гра «Семафор», гра «Історична мозайка», «Моделювання ситуації» тощо.

Зупинююсь на тих інтерактивних методах, які найчастіше використовую в своїй педагогічній діяльності.

Метод “Мікрофон”

Цей метод надає можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію. Учнів обов’язково ознайомлюю з правилами:

- говорити має тільки той чи та, у кого “символічний” мікрофон; відповіді не коментуються і не оцінюються;

- коли хтось висловлюється, інші не можуть говорити або викрикувати з місця.

“Мозковий штурм”

«Мозковий штурм» - це метод швидкого генерування ідей для розв’язання конкретних проблем або відповіді на запитання. Наприклад, ставлю питання: «Які ознаки притаманні правопорушенням?».

Під час обговорення формується визначення правопорушення. З-поміж названих учнями ознак, визначаю правильні і доповнюю їх відповіді.

Цей метод спонукає учасників проявляти свою увагу та творчість, який досягається шляхом вільного вираження думок усіх учасників та учасниць і допомагає знаходити кілька рішень з конкретної теми.

Учням пропоную тему дискусії та запрошую всіх взяти участь у її обговоренні шляхом “штурму”, який організовується за такими етапами:

1. Всі учасники “штурму” пропонують ідеї щодо розв’язання висунутої проблеми (ідеї можуть бути будь-якими, навіть фантастичними).

2. Учень або учениця записує на дошці всі ідеї, що пропонуються.

3. Коли група вважає кількість поданих ідей достатньою, їх подання припиняється.

Після того, як майже всі ідеї зібрані, вони групуються, аналізуються, розвиваються групою. Вибираються ті, що, на думку вчителя, допоможуть вирішити поставлену проблему.

Правила поведінки під час “мозкового штурму”:

- намагатися зібрати якомога більше ідей щодо вирішення завдання або проблеми;
- примусити працювати свою уяву: не відкидати ніяку ідею тільки тому, що вона суперечить загальноприйнятій думці;
- не можете подавати скільки завгодно ідей або розвивати ідеї інших учасників;
- не можна обговорювати і критикувати висловлювання інших та намагатися давати оцінку запропонованим ідеям.

Робота в малих групах

Робота в малих групах дозволяє набути навичок, які необхідні для спілкування та співпраці.

Кожна група отримує завдання, яке за короткий час (3-5 хв.) повинна виконати та оголосити результати своєї роботи.

Пропонуються правила роботи в малих групах, які допоможуть учням організувати свою роботу:

1. Швидко розподілити ролі в групі:

Спікер (керівник групи):

- Зачитує завдання групи;
- Організовує порядок виконання;
- Пропонує учасникам групи висловитись по черзі;
- Заохочує групу до роботи;
- За згодою групи визначає доповідача.

Секретар:

- Веде коротко і розбірливо записи результатів роботи своєї групи;

- Як член групи має бути готовим висловити думку групи при підведенні підсумків, або допомогти доповідачеві.

Спостерігач:

- Слідкує за часом;
- Заохочує групу до роботи.

Доповідач:

- Чітко висловлює думки групи.

2. Починайте висловлюватися спочатку за бажанням, а потім по черзі.

3. Дотримуйтесь одного з правил активного слухання, головне не перебивайте один одного.

4. Обговорюйте ідеї, а не особи учнів, які висловили цю ідею.

5. Утримуйтесь від оцінок та образ учасників групи.

6. Намагайтесь в групі дійти спільній думці, хоча в деяких випадках у членів групи може бути особлива думка і вона має право на існування.

Робота в парах є різновидом роботи в малих групах. Ця форма роботи дозволяє учням набути навичок співпраці, оволодіти умінням висловлюватись та активно слухати.

Учнів потрібно ознайомити з правилами роботи в парах:

1. Прочитайте надане завдання та інформацію до його виконання.

2. Визначте, хто буде говорити першим.

3. Висловіть свої думки, погляди на проблему по черзі.

4. Дійті спільній думці.

5. Визначте, хто буде висловлювати результати роботи.

6. Для ефективного спілкування в парах вам необхідно враховувати кілька моментів:

- сідайте обличчям до того з ким говорите нахиляйтесь вперед, встановіть контакт очима;

- допомагайте партнерові говорити, використовуючи звуки та жести заохочення: кивок головою, доброзичливу посмішку, слова «так-так»;

- якщо необхідно, ставте уточнюючі запитання (запитання, які допомагають прояснити ситуацію, уточнити дещо з того, що вже відомо. Наприклад, «Ти дійсно маєш на увазі, що...?», «Чи правильно я зрозуміла, що...?»). Під час висловлювання говоріть чітко, по суті справи, наводячи приклади і пояснюючи свої думки.

7. Запам'ятайте чого не треба робити під час активного слухання:

- давати поради;
- змінювати тему розмови;
- давати оцінку особі, яка говорить;
- перебивати;
- розповідати про власний досвід.

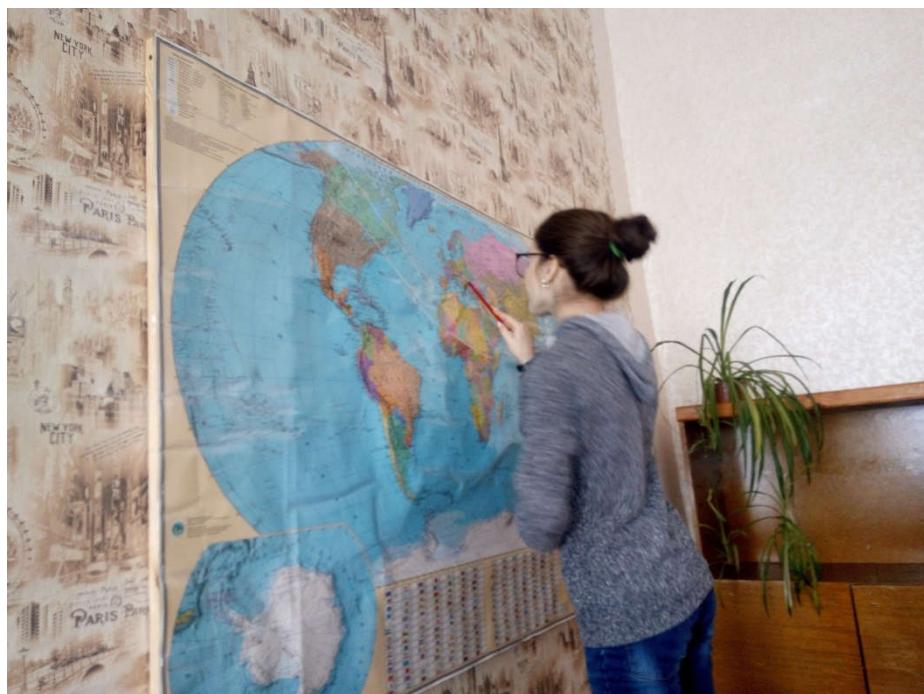
Отже, інтерактивне навчання – це важлива форма активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках. Навчальний процес організовується так, щоб практично всі учні були залучені до процесу пізнання. Відбувається постійна і активна взаємодія учнів. Учень і вчитель виступають рівноправними суб'єктами навчання. На уроці створюються комфортні умови, які забезпечують продуктивність самого процесу навчання.

Спільна діяльність учнів у процесі пізнання, засвоєння навчального матеріалу означає, що кожний робить власний висновок, відбувається обмін ідеями, знаннями, способами діяльності. Навчання відбувається в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки, що дозволяє не тільки отримувати нові знання, але й розвивати власну пізнавальну діяльність

Використання мультимедійних презентацій

Робота з картою

Висновок

Комплексно-методичне забезпечення предмету – це розробка і створення оптимальної системи навчально-методичної документації й засобів навчання, необхідних для повної та якісної організації навчально-виховного та навчально-виробничого процесу.

В кабінеті історії та правознавства постійно ведеться робота над удосконаленням навчально-методичного забезпечення предметів. Використання інноваційних технологій навчання вимагає більш ретельної підготовки, розробки роздаткового матеріалу, карток – завдань тощо.

До кожної теми історії України та правознавства розроблені тестові завдання. Підготовлено практикум з правознавства, який містить юридичні ситуації та задачі, тестові завдання доожної галузі права. Підготовлено пакет комплексних контрольних завдань, різновідні та творчі завдання.

Підготовлені завдання для тематичного оцінювання до кожного уроку узагальнення. Ці різновідні завдання містять тести, завдання на встановлення відповідності, послідовності, на знання термінів, понять. Завдання вищого рівня вимагають розвитку вміння аналізувати, порівнювати, встановлювати причинно – наслідкові зв’язки, робити висновки.

Розроблені різновідні та інші завдання, роздатковий матеріали допомагають активізувати мислення учнів, виробляти аналітичні навички, формувати здатність до самонавчання.

В кабінеті є дидактичні засоби навчання: плакати, портрети, історичні карти, багато роздаткового матеріалу, картки – завдання тощо. Підготовлені тематичні папки, які постійно поповнюються матеріалами:

- Контрольними роботами;
- Тематичними картками;
- Презентаціями.

Велика увага приділяється поповненню навчальних засобів. В наявності підручники з історії України, всесвітньої історії, правознавства. Розроблені опорні конспекти з історії України, які містять конспект теми уроку, завдання до теми, тести, підсумкові контрольні завдання. Використання дидактичних матеріалів дає можливість більш ефективно проводити уроки, економити час.

Узагальнивши досвід організації самостійної роботи учнів шляхом застосування інноваційних технологій навчання, можна зробити висновок, що необхідно поєднувати різні форми і методи навчальної діяльності учнів, стимулювати посильну для них самостійність в навчанні й розвитку, навчати способам і прийомам пізнавальної діяльності. Головна функція викладача – бути організатором і керівником навчального процесу.

Використання інтерактивних методів навчання дає змогу вирішувати різні завдання. Вони розвивають комунікативні вміння і навички учнів, допомагають встановити емоційні контакти між ними. Такі уроки забезпечують реалізацію важливих виховних завдань. Адже учні привчаються працювати в команді, прислухатися до думки друзів. Знімається нервове навантаження, існує можливість змінювати форми діяльності, зосереджувати увагу на головних питаннях теми уроку.

Особливостями уроків з використанням інтерактивних методів є те, що поєднуються різні види пізнавальної, розумової та навчальної активності учнів. Широко використовуються активні методи роботи. В класі створюється демократична атмосфера. Учні самостійно діють, приймають рішення, відчувають свою відповідальність. Працюють всі учні, приймаючи участь у різних методах роботи, зростає їх активність. Досвід показує, що такі уроки забезпечують високу ефективність засвоєння матеріалу. Урок стає моделлю демократичного суспільства, адже уроки організовуються на демократичних принципах.

Урок з історії України

*«Результати виборів до Верховної Ради УРСР
і місцевих рад 1990 р.*

Декларація про державний суверенітет України

Результати виборів до Верховної Ради УРСР і місцевих рад 1990 р.

Декларація про державний суверенітет України.

Мета: сформувати в учнів цілісне уявлення про взаємозв'язок подій 1985–1991 рр., особливості процесу перебудови, причини проголошення незалежності України; з'ясувати, в чому полягає її історичне значення; продовжити формування навичок побудови логічних схем; ознайомити учнів з поняттями: «перебудова», «політична система суспільства», «гласність», «сучасна політична партія», «референдум», «плюрализм», «суверенітет».

Тип уроку: комбінований.

Методи: словесні, наглядні, практичні.

Обладнання: карта, плакати, ілюстрації, таблиці, портрети державних діячів, державна символіка, матеріали періодичної преси, малюнки, магнітофон.

Епіграф

*Вставай, народе, в єдину лаву,
Шикуй братерство всіх наших мов,
Вставай творити свою державу,
Вставай, народе, твій час прийшов.*

Д. Павличко

Xід уроку

I. Організаційний момент уроку

II . Актуалізація опорних знань і вмінь учнів

Учитель.

Сьогодні завершуємо вивчення теми уроком «Проголошення незалежності України». Давайте проаналізуємо уривок з вірша Дмитра Павличка, винесений як епіграф сьогоднішнього уроку. Як ви вважаєте, які події могли надихнути автора на написання цих рядків?

Орієнтовна відповідь учнів. Написати цей вірш поета надихнули зміни, які сталися в СРСР в період перебудови.

Учитель.

Що таке перебудова?

Перебудова — спроба партійно-державної верхівки СРСР вивести країну з гострої кризи, що охопила всі сфери суспільства і набула всеохопного системного характеру.

Учитель.

Термін «перебудова» у доповіді М. Горбачова на квітневому (1985 р.) пленумі ЦК КПРС спочатку згадувався лише в контексті покращення управління господарського механізму, тобто у досить обмеженому, вузькому розумінні. Але поступово цей термін став наповнюватися новим змістом, означаючи оновлення, модернізацію всіх сфер життя, «очищення» соціалізму від негативних нашарувань минулого, надання йому гуманного, привабливого для співвітчизників і громадян на зразок зарубіжних країн вигляду. Перебудова закінчилася розпадом Радянського Союзу, подальшим поглибленням кризи в суспільстві. Давайте разом поміркуємо над твердженням відомого демократа, тогочасного мера Москви Г. Попова: «...Ніякої однозначної концепції перебудови, яка б формулювала кінцеву схему, те, чого ми повинні були, врешті-решт, досягти, не існувало... Сили, щорозпочали перебудову, так і не спромоглися виробити свій варіант перебудови». Певний час Україна залишалась «заповідником комунізму». Активізація громадського руху в Україні припадає на 1989 р.

Наведіть факти, які б підтвердили цю думку.

Скасування ст. 6 Конституції про керівну роль КПРС спричинила появу в Україні. Залежно від ставлення до існуючої економічної системи партії розпадаються на: праві, центристські, ліві.

Як можна класифікувати ці партії?

(Праві партії — УНП, УХДП, ДСУ,

УНДП; центристські — УРП, ДемПУ,
УСДП, СДПУ ОСДПУ)

Проте багатопартійна система мала поки що декларативний характер, адже справжнього, реального політичного плюралізму не склалося. Жодна політична партія не могла урівноважити свій вплив з можливостями КПУ, під контролем якої КДБ, партійний, господарчий, державний апарат.

Запитання

- Які ви можете назвати етапи формування багатопартійності?

ІІІ. Вивчення нового матеріалу

Повідомляється тема та план уроку, які записані на дошці.

У ч и т е л ь .

Під час роботи на уроці ми продовжимо заповнення таблиці «Перебудова 1985–1991 рр.», а також поміркуємо над питанням, записаним на дошці:

- Чи є проголошення незалежності України випадковим чи воно було проявом історичної закономірності? Свою відповідь обґрунтуйте.

Слухаючи розповідь учителя, повідомлення однокласників, вам належить заповнити схему «Передумови проголошення незалежності України».

Повідомлення учня про вибори до Верховної Ради УРСР у 1990 році і розстановку політичних сил у ній

Центральною подією в суспільному житті України були вибори народних депутатів України та місцевих рад у березні 1990 р. На 450 мандатів до Верховної Ради УРСР претендувало близько 3 тис. кандидатів. Опозиційні сили створили для координації дій навиборах Демократичний блок. Переважну більшість депутатських місць у Верховній Раді здобули представники комуністичної партії України, а демократичний блок отримав майже третину місць.

Уперше в історії України Верховна Рада 15 травня 1990 р. почала працювати в парламентському режимі (сесія тривали не 1–2 дні, а 60 робочих днів). У Верховній Раді утворилися: парламентська більшість (група «239»), парламентська опозиція (Народна Рада — 125 чол.). Представники опозиції Д. Юхновський, О. Ємець, Д. Павличко, Л. Танюк, В. Яворівський очолили 7 із 23 постійних комісій українського парламенту. Саме з ініціативи Демократичного блоку 16 липня 1990 р. було прийнято Декларацію про державний суверенітет в Україні.

У ч и т е л ь .

Які ж обставини сприяли прийняттю Декларації про державний суверенітет?

1. Майже усі депутатів згуртувалися навколо ідеї суверенності, чому значною мірою сприяли настрої широких мас, а також зверхня великородзинна політика центру, що грубо порушувала інтереси союзних республік і вела до поглиблення економічної кризи в СРСР.
2. Важливу роль відіграв приклад РСФСР, народні депутати якої, всупереч сподіванням інтернаціоналістів, пішли на проголошення державного суверенітету РСФСР.
3. Тільки проголошенням суверенітету можна було б узаконити державність України.
4. Необхідність відродження національної культури та збереження духовних багатств українського народу.
5. Зростання національної свідомості українського народу.

Робота з підручником

Опрацювавши матеріал підручника на С. 198, визначити основні засади Декларації про державний суверенітет.

У ч и т е л ь .

Декларації не було надано статусу конституційного акту, що фактично перетворювало її на добірку добрих намірів. У цьому виявилася нерішучість і непослідовність депутатської більшості, яка за конкретних умов 1990 р. не бачила іншої можливості розірвати з центром.

Проте та сама більшість погодилася на внесення до Конституції УРСР статті, що проголошувала верховенство законів УРСР на її території над союзними законами. Це був винятково важливий крок у справі наповнення Декларації реальним змістом. Восени 1990 р. відбулося кілька подій, що засвідчили загострення стосунків опозиції та офіційної влади. Друга сесія Верховної Ради УРСР, що розпочала свою роботу 1 жовтня 1990 р., супроводжувалася хвилею мітингів та маніфестацій:

1) у Києві 100 тисячна маніфестація із закликами до проведення «круглого столу» усіх політичних сил України;

2) голодування студентів. У центрі Києва на майдані Незалежності

Біля підніжжя існуючого тоді пам'ятника В. І. Леніну 2–7 жовтня відбулося голодування студентів. (*Демонструються матеріали періодичної преси та інший ілюстративний матеріал про ці події.*)

Завдання учням

- Знайти у підручнику матеріал, який містить вимоги студентів (С. 201).

У ч и т е л ь .

Здобувши перші перемоги, опозиція продовжувала натиск. Це продемонстрували II Всеукраїнські збори Народного

Руху України, що проходили з 25 по 28 жовтня 1990 р. у Києві. Збори внесли зміни у програму і статут. З її назви були вилучені слова «за перебудову». Ставилася мета: досягнення незалежності України, розбудова демократично-правової держави.

Запитання

- Яка мета ставилася в першому варіанті програми? (*Планувалося, що Україна вибудовуватиме стосунки на підставі нового союзного договору. Це був повний і незворотний розрив з лінією Компартії України.*)

IV. Закріплення нових знань

Бесіда за запитаннями.

1. Які результати виборів до ВР УРСР 1990 р.?

2. Коли було прийнято Декларацію про державний суверенітет України?

V. Узагальнення знань учнів

У ч и т е л ь .

Повернімося до проблемного питання, яке було поставлене на початку уроку: чи було проголошення незалежності України випадковістю чи це була закономірна подія? Радянський Союз був останньою великою імперією, яка в 70–80-х роках ХХ ст. переживала загальну кризу. Перебудова прискорила процес розпаду СРСР, на уламках якого виникли суверенні держави, серед них і Україна. Якщо враховувати віковічне прагнення українців до незалежності, свободи, то проголошення незалежності України було швидше закономірним, ніж випадковим явищем.

VI. Домашнє завдання

Опрацювати конспект.

Скласти портрет Л Кравчука

Урок з Всесвітньої історії

**Основні тенденції внутріполітичної
та зовнішньополітичної стратегії японської
держави в перші десятиріччя ХХ ст..**

Основні тенденції внутрішньополітичної та зовнішньополітичної стратегії японської держави в перші десятиріччя ХХст.

Мета: зясувати наслідки І св.в. для Японії; визначити причини мілітаризації та її наслідки; формувати вміння аналізувати історичний матеріал.

Основні знання: наслідки Першої світової війни; загострення відносин зі США; меморандум Танака і мілітаризація країни; агресія Японії щодо Китаю; суть демократичного руху в країні.

Поняття і терміни: меморандум Танака, мілітаризація, агресія, «Велика Японія».

Основні дати й події: липень 1927 р. — меморандум генерала Танака; жовтень 1931 р. — окупація Японією Північно-Східного Китаю; березень 1933 р. — вихід Японії з Ліги Націй; 7 липня 1937 р. — початок вторгнення до Північного Китаю.

Особистість в історії: генерал Танака.

Обладнання уроку: підручник, політична карта світу, атлас, роздавальний матеріал.

Тип уроку: засвоєння нових знань і вмінь.

Структура уроку

- I. Організаційний момент *
- II. Аналіз результатів тематичного оцінювання
- III. Актуалізація опорних знань і вмінь учнів
- IV. Мотивація навчальної діяльності учнів
- V. Вивчення нового матеріалу
 - 1. Наслідки Першої світової війни для Японії.
 - 2. Мілітаризація Японії наприкінці 1920-х — у 1930-ті рр.
 - 3. Демократичний рух.
- VI. Закріплення нових знань і вмінь учнів VII. Підсумки уроку
- VIII. Домашнє завдання

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТИВ ТЕМАТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ

Учитель відзначає типові помилки, що мали місце в роботах учнів, розглядає завдання, виконання яких викликало найбільші труднощі.

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ УЧНІВ

Бесіда.

1. Пригадайте, чому після закінчення Першої світової війни загострилися відносини між США і Японією.

2. Якими були підсумки Вашингтонської конференції для США? (Якщо в учнів виникнуть труднощі із відповіддю, можна поставити навідне запитання: «Яким був зміст Договору дев'яти держав?».)

Учитель узагальнює відповіді учнів і робить висновок, що Вашингтонська конференція формально зрівняла Японію у правах з великими державами, однак позбавила її привілеїв у Китаї. У зоні Тихого океану було встановлено військовий паритет.

IV. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ

Слово вчителя.

На уроці ми ознайомимося з історією Японії в міжвоєнний період, простежимо шлях від спроб лібералізації на початку 1920-х рр. до мілітаризації та фашизації японського суспільства наприкінці 1920-х рр. Дізнаємося, що Японія створила вогнище міжнародної напруги в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

V. ВІВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Проблемне запитання.

У чому полягали причини агресивної політики Японії?

1. Наслідки Першої світової війни для Японії.

Вивчення даного питання проводиться вчителем у формі розповіді за таким планом: а) зміцнення позицій Японії в роки війни на Далекому Сході, у зоні Тихого океану; б) погіршення економічного становища Японії після війни (втрата ринків збуту товарів, загострення соціальних суперечностей, зростання цін на рис); в) «рисові бунти»; г) активізація робітничого руху (вимога 8-годинного робочого дня, поліпшення умов праці, скасування закону про заборону страйків, створення профспілок); д) проведення ряду реформ (1919 р. — закон про зниження майнового виборчого цензу; реорганізація колоніальної адміністрації в Кореї, на Тайвані); е) економічна «криза 1920—1921 pp. (була гострою, бо Японія залежала від зовнішнього ринку; криза виявила слабкі місця економіки Японії: нерівномірність розвитку промисловості та сільського господарства); є) особливості політичного життя країни (Японія — конституційна монархія; провідне становище посідають правлячі партії Мін-сейто і Сейюкай; з 1919 р. виникають партії шовіністичного типу, іхнє гасло — «Азія для азіатів»); ж) активізація лівих сил (1920 р. — створення японської соціалістичної ліги; 1922 р. — створення Комуністичної партії Японії, соціальна база якої досить обмежена); з) слабкість демократичного руху (немає демократичних традицій у країні, тільки наприкінці XIX ст. виник парламент; зростання агресивних, шовіністичних настроїв у країні; прояв теноїзму — ідеалу віданості імператорові, і бусидо — кодексу честі самураїв).

Колективна робота за завданням.

Назвати соціально-економічні й політичні риси Японії після Першої світової війни.

3. Мілітаризація Японії наприкінці 1920-х — у 1930-ти pp.

Робота над формуванням понять і термінів.

Учитель організовує роботу учнів з поняттям «мілітаризація», пропонує записати його визначення до зошитів (словників). **Розповідь учителя.** Причинами мілітаризації країни були:

- а) зростання економічних, соціальних проблем;
- б) нестабільність у суспільстві.

Підсумком стали спроби влади та найбільших корпорацій модернізувати країну шляхом мілітаризації. Не випадково в цей період при владі практично завжди були військові.

У 1927 р., після чергової урядової кризи, до влади прийшла партія Сейюкай на чолі з генералом Танака.

У липні 1927 р. генерал Танака надіслав імператору меморандум, у якому проголошувався курс на світове панування Японії.

Робота над формуванням понять і термінів.

Учитель у ході розповіді дає визначення терміна «меморандум» і пропонує учням записати його до зошитів (словників).

Робота з історичним документом .

Учитель пропонує учням ознайомитися з текстом документа, відповісти на запитання.

З меморандуму Танака Гіті

25 липня 1927р. Позитивна політика в Маньчжурії та Монголії До Маньчжурії та Монголії входять провінції Фіньтянь, Гірін, Хей-лунцзян, а також Зовнішня Монголія і Внутрішня Монголія. Три східні провінції були недосконалим у політичному аспекті районом на Далекому Сході. З метою самозахисту і заради захисту інших Японія не зможе усунути утруднення у Східній Азії, якщо не буде провадити політику «крові та заліза». Але, здійснюючи цю політику, ми опинимося сам на сам з Америкою, яка нацьковує на нас Китай, провадячи політику боротьби проти отрути з допомогою отрути.

Якщо ми в майбутньому схочемо перебрати контроль над Китаєм, нам слід буде розтрощити Сполучені Штати. Що ж до прав Маньчжурії, то нам належить здійснити рішучі кроки на основі 21 вимоги й домогтися для забезпечення прав, що ми здобули, таке:

- 1)Після того, як мине термін договору про торговельну оренду, ми
- маємо отримати можливість продовжити термін його дії за нашим бажанням.

2) Японські громадяни повинні мати право роз'їжджати й жити у східній частині Внутрішньої Монголії та провадити там комерційну та промислову діяльність.

3)Ми мусимо отримати право на експлуатацію дев'ятнадцяти вугільних шахт і залізничних копалень у Фінтяні та Гіріні, а також право на експлуатацію лісових багатств.

4)Ми повинні отримати переважне право на будівництво залізниць у Південній Маньчжурії й Східній Монголії та на розміщення позик для цих цілей [41, с. 732—734].

Запитання.

1. Які цілі зовнішньої політики Японії, згідно з меморандумом, ви можете визначити?
2. Які принципи відносин нав'язувала Японія Китаю?
3. На вашу думку, чому першим кроком до встановлення світового панування Японія вважала загарбання Китаю?

Вивчення питання теми в групах.

Учитель об'єднує учнів у дві групи, кожна з яких одержує картки з завданнями.

Група 1. «Вторгнення Японії до Північно-Східного Китаю».

1. Якими були причини вторгнення?
2. Проаналізуйте результати вторгнення японських військ до Північно-Східного Китаю.
3. Чому Японія вийшла з Ліги Націй?

Група 2. «Напад Японії на Китай у 1937р.».

1. У чому полягала суть трьох принципів японської політики щодо Китаю?
2. З якою метою Японія підписала «Антикомінтернівський пакт»? Коли це відбулося?
3. Чому війна з Китаєм набула затяжного характеру?

Учитель узагальнює відповіді учнів і розкриває особливості авторитарно-монархічного режиму в Японії як однієї з форм тоталітаризму. Акцентує увагу учнів на рисах тоталітарної держави в Японії: жорсткий політичний контроль над суспільством; розпуск усіх партій. У 1938 р. було прийнято закон «Про загальну мобілізацію нації», у якому проголошувалася мета «створення Великої Японії».

4. Демократичний рух.

Самостійна робота за підручником.

Учитель пропонує учням ознайомитися з текстом підручника.

Бесіда.

1. Виділіть особливості демократичного руху в Японії в 1929—1931 рр.
2. Назвіть причини краху демократичного руху в Японії.

V. ЗАКРІПЛЕННЯ НОВИХ ЗНАНЬ І ВМИНЬ УЧНІВ

Бесіда.

1. Визначте тенденції внутрішньополітичного життя Японії наприкінці 1920-х — у 1930-ті рр.
2. Чому модернізація країни відбувалася шляхом мілітаризації?
3. Якою була мета меморандуму генерала Танака?

VI. ПІДСУМКИ УРОКУ

Учитель аналізує узагальнює відповіді учнів, підводить підсумки уроку.

VII. ДОМАШНІ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати параграф підручника.

Підготувати повідомлення про Сунь Ятсена, Чан Кайши.

Виховний захід

***«За їхній подвиг й незагойні рани
вклоняємося низько ветеранам»***

*«За їхній подвиг й незагойні рани
вклоняємося низько ветеранам»*

Виховний захід на тему: «За їхній подвиг й незагойні рани вклоняємося низько ветеранам»

Мета: - поглибити знання учнів про героїчне минуле нашого народу;

- допомогти усвідомити велич подвигу воїнів-визволителів Великої Вітчизняної війни;
- виховувати в учнів шану і повагу до тих, хто ціною свого життя здобув Перемогу.

Обладнання: святково прибрана зала, виставка літератури і фотографій з воєнної тематики, фронтові листи-трикутники, стінгазета, учнівські малюнки, аудіозапис пісень воєнного часу. Свічка пам'яті.

Запрошені: діти війни, ветерани педагогічної праці школи.

Епіграф: «Тільки той, хто пам'ятає минуле, вартий майбутнього».

Хід

Ведучий 1

Весна іде, і переможним кроком
В тюльпановому вічному вогні
Йде травень крізь хвилини, дні і роки,
Несе нащадкам спогади свої.

(Під музику «Встречный»)

Ведучий 2

Весна іде квітчасто, гордо, юно,
Як втілення найчарівніших снів.
О весно красна, ти ще не забула
В історії своїх жахливих днів?

Учитель

Шановні присутні: вчителі і учні нашого закладу, дорогі гості: ветерани вчительської праці, діти війни – свідки подій, 70- річчя якої ми відзначаємо в ці дні.

(звертання до ветеранів поіменно)

Вчителі і учні нашої школи, як і увесь наш народ, долучилися до відзначення 65-річчя Перемоги над німецько-фашистськими окупантами. В школі були проведені класні години, уроки мужності, присвячені подіям війни. Учні школи відвідали краєзнавчий музей, пам'ятні місця нашого міста і поклали квіти до пам'ятників і обелісків воїнам-визволителям.

Багато пам'ятних дат є в історії нашого народу. Але День Перемоги -- це особливе свято, яке викликає особливі почуття: почуття радості і смутку, щастя і горечі. Це свято зі слізами на очах.

День Перемоги об'єднав усіх людей: і сивочолих ветеранів, яким довелося пройти нелегкими дорогами війни, і літніх людей, які трудилися в тилу для перемоги, і їхніх дітей і онуків, тобто вас, молодь. 65 років тому вони були такими ж юними, як і ви; дружили і любили, мріяли і будували плани на майбутнє. Та в їхнє мирне життя чорним крилом увірвалася війна.

Ведучий 1. Тієї пам'ятної червневої пори доторав рожевий світанок в обіймах спраглої ночі, пив теплу росу із трав та замріяно слухав останні звуки гармошки в сільському клубі. Тут випускники 1941 р. танцювали свій останній шкільний вальс і не знали, що через декілька хвилин рівно о 4-й ранку 22 червня вони закружляють у кривавому танку війни, яка триватиме 1418 днів і ночей.

(Пісня «Вставай, страна огромная»)

Учень. Все починалося з грому небесного,
Такого жорстокого, такого нечесного.
Із ненависного, злісного грому,
Який на світанку вигнав із дому.

І шипить у ставку гаряче залізо,
І полум'я дике шугає над лісом...
І мама мовчазно-бліда, мов стіна...
І тато поволеньки каже: «Війна!»
(Під музику «Прощання славянки»)

Ведучий 2. Так починалася Велика Вітчизняна війна і тисячі воїнів пішли на фронт захищати Вітчизну.

Прощалися поспіхом, нашвидку й рушали, кваплячись, неначе навзdogін за долею. І тільки на останніх пагорбах, за якими надовго чи й навіки зникали рідні хати, озиралися. Тамуючи хвилюту тугу неповторним помахом руки, прискорювали крок.

Учениця. Крізь сльози і плач ви прощаєтесь,

З сльозами зривались слова:

Вернися додому, коханий,
Будь проклята світом, війна!

(Пісня «Степом, степом...»)

Ученъ. Проходять повільно, неначе тумани осінні

Велике мовчання стоїть, як гора, над світами.

І раптом цютишу навиліт пронизує: «Сину-у!»

І десь із колони, як з берега вічності: «Мамо-о!»

Біжать од воріт матері, наречені, дружини

Злітають хустки і лягають на трави снігами.

І кришиться небо від зойків згорьованих: «Сину-у!»,

І листом осіннім спаде над колоною: «Мамо-о...»

(Пісня «Журавлі»)

Ведучий 1. Багатьом з них ніколи вже не повернутися до рідної хати, не побачити ні роду свого, ні неба. Пронесуть вони славу Вітчизни своєї по багатьох містах і поляжуть навіки. Кого поховають товариші в братських могилах, кого птахи поклюють по чужих болотах, хто пошматований розлетиться в прах на гіантських фугасах.

Солдатські трикутники... Важко говорити про них, оскільки вони хвилюють до глибини душі. Деякі з них написані перед смертю людьми, які потрапили у фашистську неволю, інші -- солдатами у полум'ї битв, треті -- партизанами у ворожому тилу. Біль переповнює душу за цих юних прекрасних людей, які прожили так мало. Вони були справжніми героями.

Цим листам не потрібно ніяких коментарів. Вони самі говорять за себе. Тут кожне слово іде з душі, з глибини серця.

Ось історія одного з листів. Під час бою батальон втратив зв'язок із ротою. Налагодити його визвався зв'язківець Олег Нелітовський. Він знов, що йде на вірну смерть. Чотири години підряд під страшнім вогнем поранений він не переставав працювати, поки не виконав завдання. Відчуваючи, що під вогнем фашистів доповзти до своїх він уже не зможе, Олег написав останні листи своїй матері і коханій дівчині (Ученъ читає листа).

Ведучий 2. А ось лист, написаний мужньою молодою дівчиною перед самою стратою. Ніна Донцова тричі проникала в тил ворога за завданням військового командування. Коли вона останній раз з'явилася у місті, її заарештували. Фашисти довго катували дівчину, але не добились жодного слова. Перед стратою Ніна написала листа матері. Цей листбуло знайдено серед документів, які кинули німці, коли спішно тікали з міста (Учениця читає листа).

Фронтові листи засвідчують, що нічого ніколи людство не знато страшнішого і потворнішого, ніж фашистська неволя. У цих листах -- крик душі. Цього не можна забути і простити не можна.

Учениця. Вічна слава солдату-герою

(Пісня «Алеша»)

І солдату без нагород --

Хто загинув хоробро від бою,

Захищаючи рідний народ.

Скільки їх полягло серед бою!

І однаково боляче нам,

Бо в бійців рядових і герой
Смерть оцінена рівно – життя!

Ведучий 1. Жодне місто, село чи селище не здавалося без бою. 72 дні тримав оборону Київ, 73 дні захищалася Одеса, 250 днів тримався Севастополь. Фашисти, підкоривши всю Європу, ніде не зустрічали такого сильного опору, як у Радянському Союзі. Земля горіла під ногами в окупантів. Весь народ в єдиному пориві захищав рідну землю. За мужність і героїзм 2069 воїнів-українців отримали високе звання Героя Радянського Союзу. Тисячі нагороджені орденами і медалями. Серед них і наші земляки -- уродженці Сумщини: тричі Герой Радянського Союзу, льотчик-винищувач Іван Кожедуб, який особисто збив 62 ворожих літаки, двічі Герой Радянського Союзу, маршал бронетанкових військ Петро Рибалко, двічі Герой Радянського Союзу, льотчик Степан Супрун, легендарний командир партизанського з'єднання Сидір Ковпак та багато-багато інших.

(Музика)

Ведучий 2. Скільки горя і страхітливих втрат принесло Україні лихоліття війни! Та німецький терор не зламав духовні сили нашого народу. В найкривавіших битвах: на Курській дузі, у битвах за Дніпро і за Київ, а далі -- у визволенні Правобережної Західної України український народ, а разом з ним і всі народи Радянського Союзу стали переможцями. Мужні воїни армії-визволительки пройшовши пів-Європи, дійшли до самого фашистського пекла -- Берліну. Битва за Берлін тривала до 2 травня 1945 року. Особливо запеклим був штурм рейхстагу-- лігва фашистського звіра. 30 квітня над рейхстагом замайорів Червоний прапор, який символічно став прапором Перемоги над фашизмом. Ми горді з того, що наш земляк Олексій Берест безпосередньо брав участь у встановленні прапора Перемоги.

«Акт о капитуляции»

Ученъ. Упав Берлін. Іще боями гула розвихrena земля,
а вже з барвистими квітками вступила тиша на поля.
І сходив мир на доли й води і в гарячковий стук сердець.
Ударі з заходу і сходу сказали ворогу: "Кінець!"
Кінець! Незборна правди сила, замовк гармат охриплий спів.
Кінець. І тиша оглушила людей, що звикли до громів.
І всі звели до сонця чола, що довго снилось їм у млі.
І стало тихо так навколо, мов не було іще ніколи
такої тиші на землі.

Ведучий 1. Травень сорок п'ятого був щедрим на тепло. Буйно квітував бузок, і величезні паухі оберемки його кидали солдатам, які поверталися в рідні краї з важких воєнних доріг. Як на них чекали! Чекали чоловіка, батька, коханого...

Не всі повернулися з воєнних доріг: чорні хустини печалі ще довго покривали передчасно посивілі голови солдатських вдів.

Дорогою ціною дісталась Перемога. Та значення її важко переоцінити.

Переможне завершення Великої Вітчизняної війни і звільнення поневолених народів Європи врятувало світ від фашизму. Тому День 9 травня є великим святом як нашого народу, так і всього людства.

(Пісня «Несокрушимая и легендарная»)

Ведучий 2. Минають роки, відлітають у вічність. Вже пройшло 65 років, відколи замовкли постріли гармат, прийшов на нашу землю мир – довгожданий, вистражданий, оплачений найвищою ціною людського життя. Та не згасає і не згасне пам'ять про тих, хто не шкодував своєї крові і свого життя, врятував рідну землю від фашистської навали, зберіг для нашадків мирне, щасливе життя.

Ученіца. Кривавим сном закінчилась війна,

Літа зарубцювали давні рани.

Під кулями ворожими сповна

За тишу заплатили ветерани.

Під музику

Пам'ятайте про тих, що безвісті пропали,

Пам'ятайте про тих, що не встали як впали.
Пам'ятайте про тих, що згоріли як зорі, --
Такі чисті і чесні як повітря прозоре.
Пам'ятайте про тих, що за правду повстали,
Пам'ятайте про тих, що лягли на заставах.
Пам'ятайте про тих, що стрибали під танки...
Є в місцях невідомих невідомі останки.
Є в лісах, є у горах, і є під горою --
Менше в світі могил, ніж безсмертних героїв.
Пам'ятайте про них і у праці, і в пісні --
Хай відомими стануть всі герої безвісні.

Ведучий 1. Вшануймо пам'ять всіх полеглих за мирне життя.

Учень запалює свічку.

Хвилина мовчання.

Учень. Ветерани – це совість землі
Надивіться на них -- це ікони,
Бо колись їх візьмуть журавлі,
Їх серця ми почуємо в дзвони.
Подивіться в їх очі й серця --
Скільки в них красоти і любові!
І стояли вони до кінця,
Не жаліли життя свого й крові.

Ведучий 2. Тож сьогодні і завжди кожне молоде серце повинно берегти пам'ять про всіх, хто відстояв державу в тій страшній війні. Берегти і шанувати прадідів, стояти на варті миру, щоб ніколи не повторилася та біда, яку пережив наш народ у 1941-1945 роках.

Учитель. А зараз ми звертаємося до наших шановних гостей.

Їхнє життя -- це жива історія нашого народу. На долю цих людей випало і воєнне лихоліття (їхнє дитинство було обпалене війною), і важкі роки післявоєнної відбудови, і багаторічний учительський труд...

Поколінню, до якого належать наши ветерани, ми дякуємо за збережений мир, за невтомну працю на благо Вітчизни, за виховання гідних громадян своєї держави.

Тож давайте привітаємо наших ветеранів зі святом Перемоги, побажаємо їм міцного здоров'я, щастя, благополуччя.

Вручаємо квіти.

Слово надаємо ветеранам.

Ведучий 1. Ми сердечно вітаємо всіх присутніх з 65-ою річницею Перемоги. Бажаємо тепла і любові від рідних і близьких та довгих років життя!

Пісня «День Победы»

«ЗАКОН І МИ»

Виховний захід з правознавства

ЗАКОН І МИ

МЕТА Ознайомити учнів схильних до правопорушень, з основними питаннями законодавства щодо підлітків та молоді, з найбільш поширеними прикладами право-порушень серед молоді з метою їх попередження серед учнів школи, розвивати інтерес учнів до читання літератури, матеріалів періодичної преси, перегляду телепередач на правову тематику, виховувати в учнів правову свідомість.

ПЛАН

1. Вступне слово.
2. Ознайомлення з метою бесіди.
3. Основна частина бесіди “Закон і ми” (Питання й відповіді на них. Обговорення ситуацій).
4. Підсумки бесіди. (Що дізналися учні, яку користь дала бесіда).
5. Висновок.

Хід бесіди.

Вступне слово.

З правовими питаннями ми зустрічаємося дуже часто. Помилковою є думка, ні-би сфера застосування права обмежується покаранням осіб, які вчинили різні право-порушення. Багато хто з учнів дивується, дізнувшись, що наші повсякденні вчинки часто мають правову оцінку. Право, закони супроводжують людину все її життя. Щоб уміло і правильно користуватися своїми правами і добре виконувати свої обов’язки, не порушуючи прав і законних інтересів інших, треба знати закони. Звичайно, у вашому віці неможливо знати детально усі закони. Але основне, що сто-сується вас, ви повинні знати. А звідки ж ви, учні, можете почерпнути правові знання З уроків правознавства, виховних годин, позакласних заходів на правову тематику, з книг, газет, журналів, радіо та телебачення. Сьогодні ми проводимо з вами бесіду на тему “Закон і ми”.

Основна частина бесіди “Закон і ми”.

(Питання і відповіді на них, обговорення ситуацій).

- Що таке правознавство

Відповідь. Це суспільна наука про явища з життя співтовариства людей.

- Що вивчає правознавство

Відповідь. Важливі явища суспільного життя – право, мораль, юридичні норми, закони, юридичні права і обов’язки, види юридичної відповідальності.

- На яких принципах у нашому суспільстві ґрунтуються право

Відповідь. На принципах моралі.

- Яку відповідальність за свої аморальні вчинки несе людина віком до 14 років

Відповідь. Вона несе відповідальність перед школою, товаришами, організацією, у якій працює, сім’єю. При неодноразових порушеннях можлива відповідальність перед комісією у справах неповнолітніх.

- Яку юридичну відповідальність несе людина в 14 років

Відповідь. У 14 років настає кримінальна відповідальність за вчинення ряду злочинів – вбивство, заподіяння тілесних ушкоджень, згвалтування, пограбування, розбій, крадіжку, злісне і особливо злісне хуліганство, розкрадання вогнепальної зброї, боєприпасів, наркотичних речовин, умисне вчинення дій, що можуть викликати аварію потягу, умисне знищенння або пошкодження майна.

- Яка відповідальність настає в 15 років

Відповідь. Майнова відповідальність за заподіяння майнової шкоди.

- Яка відповідальність настає в 16 років

Відповідь. Кримінальна за всі види злочинів.

- Яка відповідальність настає з 18 років

Відповідь. 18 років – це повне цивільне повноліття, коли настає відповідальність за всіма законами.

- Які ви знаєте органи правопорядку

Відповідь. Суд, арбітраж, органи внутрішніх справ.

- Що таке хуліганство

Відповідь. Це умисні дії, що грубо порушують громадський порядок і вира-жають неповагу до суспільства.

- Як карається законом хуліганство

Відповідь. Позбавленням волі на строк до 1 року, або виправними роботами на той же строк, або грошовим штрафом, а за злісне хуліганство – позбавленням волі на строк від 1 до 5 років.

- Чи були ви коли небудь свідками хуліганства

Відповідає кожен учасник бесіди.

- Чи допускав хтось із вас хуліганські дії щодо інших людей

Відповідає кожен учасник бесіди.

- Що для кожного з вас є найбільшим злочином

Відповідає кожен учасник бесіди і обґрутовує свою думку.

Поговоримо про право і освіту.

- В якому законодавчому документі України закріплено право на освіту.

Відповідь. В Конституції.

- А в яких документах у школі викладено обов'язки учнів

Відповідь. В “Законі про освіту”, у Статуті школи, в Правилах для учнів.

- Чи знаєте ви Правила для учнів

Відповідає кожний учасник.

- Чи може учень працювати у вільний від навчання час (на канікулах), де саме З якого віку Що для цього потрібно Чи знаєте ви, куди звернутись

Відповідь. Так, може. З 14 років. Для цього потрібна заява батьків, дозвіл школи.

Звертатися можна у соціальний відділ для молоді або в інспекцію у справах неповнолітніх.

- Які правопорушення найчастіше бувають в нашій школі

Відповідає кожний учасник.

- Ви стоїте на шкільному обліку як схильні до правопорушень. Чи знаєте ви, як треба себе поводити, щоб вас зняли з обліку

Відповідає кожний учасник, пояснюює свою думку.

Що ви розумієте в адміністративному законодавстві під терміном «громадське місце»

Відповідь. Вулиці, вокзали, кінотеатри, театри, магазини, установи, бібліотеки, музеї, салони громадських видів транспорту, житлові будинки, подвір'я жи-тлових будинків, школи тощо.

- Назвіть кілька прикладів протизаконної поведінки в громадських місцях, свідками яких ви були.

Відповідає кожний учасник.

Розглянемо кілька прикладів з нашого життя.

Перший приклад – ситуація із життя.

Користуючись тим, що у шкільному коридорі нікого не було, учень порвав чудову фотогазету, що висіла на стіні. Чи порушив цей учень правила поведінки в громадському місці, враховуючи те, що у скосному вчинку він не признався

Відповідає кожен учасник, обґрутовуючи свою думку.

Другий приклад - ситуація із життя.

Один з учнів школи ненавмисне розбив шибку у вікні коридору. І хоч цього ніхто не бачив, хлопчик сказав про свій вчинок класному керівникові і одно-класникам. Прийшовши додому, схвильований хлопчик розповів про неприємну подію батькам. Тато дістав шибку

потрібного розміру, наступного дня учень приніс її в школу. Техпрацівники допомогли вставити шибку.

Як ви вважаєте, цей вчинок можна вважати порушенням поведінки в гро-мадському місці? Учні висловлюють свої думки.

Чи є серед ваших знайомих працівники міліції?

Чи міг би ти стати на захист людини, яку б'ють, грабують чи хочуть вбити? Відповідає кожен учасник.

- Що означає “Охороняти природу”

Відповідь. Не допускати такого впливу на навколошне середовище, яке погіршувало б його. Це заходи проти викидів шкідливих газів в атмосферу, шкідливих стічних вод у річки, озера, моря. Виправляти помилки, допущені людьми в минулому очищати річки і озера, відновлювати ліси, зберігати зникаючі ви-ди рослин і тварин.

Що таке власність неповнолітніх?

Відповідь. Деякі особисті речі – одяг, книги та ін.

- У яких випадках підліток може розпоряджатися цінним власним майном, наприклад будинком, дачею, автомобілем?

Відповідь. У випадках спадку, дарування власністю підлітка може бути будь-яке майно. Підліток, як і повнолітній, може володіти, користуватися, розпоряджатися цим майном.

Які ви знаєте основні обов’язки батьків і дітей?

Відповідь. Обов’язок батьків – виховувати дітей, піклуватися про їхніх фізичний та моральний розвиток, про підготовку їх до праці. Батьки зобов’язані утримувати своїх неповнолітніх дітей, а в разі потреби – повнолітніх непрацездатних дітей. Обов’язок дітей – піклуватися про батьків. У разі, якщо батьки непрацездатні і потребують допомоги – повнолітні працездатні діти їх утримують.

- Де, коли, у яких випадках кожній людині в її житті можуть стати в нагоді юридичні знання?

Відповідь. Коли людина сама порушила закон, або коли допущено порушення закону по відношенню до неї.

- Порівняйте дві галузі знань медицину і правознавство. Скажіть, що спільне ви бачите між ними?

Відповідь. В обох галузях лікують людей медицина лікує тіло, а правознавство – розум, вчинки людей.

3. Підсумки бесіди.

Питання до учнів.

1. Що нового для себе ви дізналися з бесіди “Закон і ми”?
2. Що повчальне для себе ви почули?
3. Яку користь принесла для кожного з вас ця бесіда?

Висновок.

Не за горами час, коли ви закінчите навчання і вступите у самостійне життя. Від вас вимагається успішно займатися дорученою справою, бути відповідальним, виконувати громадянські обов’язки – хорошого трудівника, захисника Вітчизни, патріота, борця з недоліками в суспільстві, господаря багатств країни, сім’янина. Державі буде важлива ваша думка, ваші позиції щодо проектів законодавчих актів, які виносяться на широке обговорення. При цьому корисно поповнювати свої правові знання. І особливо важливим є зміцнення готовності боротися зі злом, непримиренністю до того, що заважає нам жити. Усе це потрібно гро-мадянинові України.